Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

ЕРА, 20 июль, 1967 шо. №85 (4410). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкоман Нохч-ГІалгІай АССР Лакхарчу Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ХІАНЗАРЧА ІИЛМАН ТЕХНИКАН ЛАРДА ТІА ДЕГІАУХАШ ЙОЛА СОВЕТСКИ ЭКОНОМИКА ТІА-ТІА ДУКХАГІА НИЙСЛУШИ ГОРМОНИЧНИ ХУЛАШИ ЛАТТ. ЕЗА-ЙОККХА ИНДУСТРИ ДЕГІАКХУВЛАРА ТЕМПАШ ЛАКХАГІА А ЛОАТТАЕШ, БАХАЧА НАХА ЭША МАТЕРИАЛЬНИИ КУЛЬТУРНИИ ХІАМАШ ЮКЪАРЧАЛ ДОАЦЦАШ ІАЛАШДЕШ ДОЛА ПРОМЫШЛЕННОСТА ДОАКЪОШ СИХАГІА ДЕГІАКХУВЛАРА, ЦУ ДОАКЪОШТА ТЕХНИЧЕСКИ РЕКОНСТРУКЦИ ЯРА, ЦАР БЕДАЛЕИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИИ БАЗА ЧІОАГІЪЯРАИ ШЕРЪЯРАИ ТІАБЕРЗАБАЬ НИКЪ ЛАЬЦАБ ПАРТЕ. ПОТРЕБЛЕНЕ ПРЕДМЕТАШ ХЬАДАРЕИ ПРОИЗВОДСТВА СРЕДСТВАШ ХЬАЯРЕИ ТЕМПАШ ВІАШИ ГАРГАЙОАЛА ЯР — ХАЛКЪА БОАХАМЕ ХІАНЗ ХУЛАЧА СТРУКТУРНИ ЭРГАЛОНИЯ ЛОАРХІАМЕГІАРЧА БАШХАЛОНЕХ ЦАІ.

(«Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу» яхача КПСС ЦК Тезисаш тІера).

БЕРРИГАЧА БАЛХА ДІОАГІА

Вай парте массаа а боккха лоархІам баьй тІахьожамеи тІайнйца решенеш мишта кхоачашдеш хьажарен. Нийса вІаштІехьбаьккха тІахьожам надраши кхетам балара, цар инициативеи тІадиллача гІулакха хьалхара бехктохами лакхбара хилара доттдоала хьал да. Цо йиш хулийт кхоачамбоацараши гІалаташи шоай хана хьа хьагучадеха а балха юкъера дІадаха а. Хьинар долашагІа бола болхлой хьахаржен лаккерча балхеш тІа акийтен.

Вай республика партийни организацеша дукха хІана даьл тІахьожам тІайнйца решенеш кхоачашъелгеи партийни съезда дІалехарашка хьежна оргадоахаш товдара. Цар теркама юкъмоттиге латт тІахьожам лоаттабелгеш парте съезда, КПСС ЦК мартовски сентябрьски (1965 ш.), майски (1966 ш.) Пленумий решенеш кхоачашъелга вІаштІехьдаккхар, керлача ахе шера плана задамеши Советски Іаьдала сийлахьа 50 шу дІзара даха доаттІача тайпара каньаладоаи тІайнйца социалистически деххарашн кхоачашдар духьа лоаттабу къовсам.

Дукхача партийни комитеташа накъага дуаций́та уттаду боахами культурни дегІакхувлара, организационни идеологически балха лоархІамегІара деххараш, каст-кастагІа дазуегІа кьийнай уж парторганизацей гІулакхех йолча отчеташка, коммунисташка хоам бу цар хьалхагІа тІайнйца решенеш кхоачашъяра хьакъехьа. Мишта ду из КПСС Грозненски горкома, Шалы, Наурски, кхьайолча адыча райкомаша. Цо коммунистий хьинар лакху, новкъостал ду партийни комитетий гІулакхашта партерча маьха оагІонгахьара лоаттабу тІахьожам чІоагІбара.

Партийни органаша хІана хоадамболаш тІахьожам лоаттабу халкъа боахама планаш кхоачашъяра, предприятей, колхозий, совхозий гІулакхий экономически хьокхамаш лакхдара.

Цхьабакъда, тІахьожамеи тІайнйца решенеш кхоачаш мишта ю хьажарен де боагІача тайпара лоархІам хІанз а массанахьа бац вайнцта. Цул совгІа, дукхача партийни, советски, профсоюзни органий гІулакхашкара «желагІа» йола хоттиг я тІайнйца решенеш мишта кхоачашъю хьожилга.

Дукхаболча болхлошта хет кулгалхоча эггара лоархІамегІара дар — из решени тІаьцар, указани ялар да аьнна. Мишта хетарал гІалат долашагІа хІама дац. Вахаро хьех, дикт вІаштІехьбаьккха цІенхашта бей болх ца хуле, бокъонна кІоарта тоххига а бей решенеш мишта кхоачашъю ца хьоже. моллагІа а, сонам пайда хьабаргбоацам, бассе бусаргба.

Нагахьа санна из а кхы решени формина тІаьцаш яле, нагахьа санна тІайнйцача решенена тІехьа тІакІертта бохх дІа ца болабойя, цо партийни паччахьалкхени дисциплина телхаю, хьовзам хулийт, юкхера а болх бохабу.

Масала, КПСС Ачхой-Мартана райкомо дукхазза а дийцад «Лермонтовский» совхоза рентабельность лакхъяьах дола хоаш. Йаьхха решенеш тІайнйай. Цхьабакъда, уж дІакхха а кхоачашъеш яц. Нагахьа санна совхка цу боахамо 54 эзар сома зе даьдале, укх шера хьалхарча ах шера из зе дикка дукхагІа хилар. Тамаш а яц. Райкомо дийй решенеш организаторски балхаца тІехьара тІа чІоагІъяьац. Уйла ца еш лаьча дукхача кхьхаташа решенеш кхоачаш мишта ю хьежа хагІа хулийт, нах балха тІера боах, бехктохам молйт.

Мишта эсала леладу тІахьожам лоаттабарен тІайнйца решенеш кхоачам мишта хьажарен гІулакх КПСС МалгІабика горкомо, парте Сунженски а Октябрьски а райкомаша. Укхаза а мишта решенеш сов дукха тІа а нйеш комитета болхлой за хилац юкхьанцарча партийни организацешка хила, тІахьожам лоаттабе, новкъостал де.

ГІулакха хьаштеша дІалех тІахьожам лоаттабарен тІайнйца решенеш кхоачам мишта ю хьежарен гІулакх оалангара лена тоаделга. Партийни комитеташа эггара хьалха дутта деза дата маделхинте а решенеш тІайнйелга, эггара лоархІамегІа дола дешаш дуйца уттаде а царех йоагІаш йола решенеш е а еза, советски боахамен оргаашта хьалхара доал де тІергаш дІаухтта езаш. ВІаштІехьлакхкханза дардаш, партеи правительстваи еррига решенеш а хІаьта мишта шоай решенеш а уж кхоачашъе езаш барашка шоай ханнахьа дІакхоачийтилга. Харц мичаш тІайнйца решенеш геттара гайначул тІехьагІа шара кхача езача моттигашка дІакхоачаш ца хилар, хІаьта ца халача хьала тІа оттабу уж кхоачашъяра бей бола болх.

Нийса вІаштІехьбаьккха гІахьожам решенеш кхоачашъелга вІаштІехьдаккхарах дІахада йиш йолаш бац. Решенеш кхоачаш мишта ю хьежа деза уж тІайнйца кьийнача дийнахьа дей. Цун керттера деххар да кхоачамбоацараш дІадоахилга, гІулакх тоалелга. Дагахьба леза, цагахьа санна тІайнйца решени кхоачашйойлий ший ханнахьа ца хьежачул тІехьагІа из а тІахьожам вІадла ца хилара маьха доаге. Решенеш кхоачашъярга ханнахьа хьожаш ца хиларо гІулакх тассе дут, бехктохам лоху.

Массава а, белгало массе оагІорахьарен кІоарттен решенеш кхоачашйой хьежара таькъе лоархІамера моттиг кхоач юккьанпарча парторганизацешта. Хьалхашка латта деххараш кхоачашдара тІаберзабаь лелабу ма болх, масала, производственно-товарни контора парторганизаце, Парткомо, цеховой парторганизаце бюроша лазуегІ лакхе латтача органий директиваш кхоачашъхрах йолча дешашка, бокъонна уж кхоачаш мишта ю хьежийт коммунисташ, хоам бу парте дІалхача собранеша тІайнйца решенеш кхоачашъяра хьакъехьа.

Цхьабакъда, массайолча юкхьанцарча парторганизацеша нийса кхетадеш тІахьожам лоаттабара бокъо. Цхьаболча секретараша хет из бокъо боахама кулгалхошта указанеш теладара, боахама кулгалхоша функцеш шеашта хьатІацара бокъо санна я аьнна.

КПСС горкомеи райкомеи деххар — тІахьожам мишта лоаттабе беза а тІайнйца решенеш кхоачашъю-яц мишта хьежа беза а парторганизацей секретарашта дукхагІа хьехар. ТІахьожам лоаттабар — новкъостал дар. Цунах дате дена майш. ТІахьожам лоаттабар кхоачамбоацараш хьагучадахарен питтача уж дІадахарен. Дика опыт тергальдо а дІайовзийтар а, дика дар а во дар а шерра дІакхайкадар, общественностах майрра кор гІоертелга яр, халкъа тІахьожама бокхлоша, профсоюзни комсомольски активисташа чакхдоаха гІулакхаш хьаллилар.

ТІахьожам лоаттабарн тІайнйца решенеш кхоачаш мишта ю хьежари творчески гІулакх да. ЧІоагІа лоархІаме да, гІулакхаш малагІча хьала тІа да хайтари моттигашта практически новкъостал дар, партийни организаце балхах йолча отчеташка ханханахьа лазуагІаш, къахьегархой информацешн предложенеши, письмаш а заявленеш а, кепайоалох хоамаш лаьрхІа Іомадаш вІашагІтоладеш санна йолча массе тайпа формех пайда эцар. Деккера Іо еш йола проверка лохера хьалхьча проверкана тарлеш лелае еза.

ГІулакх бокъонна кхоачашдара лоаттабу нийсачеи дика вІаштІехьбаьккхачеи тІахьожамо новкъостал дергда дисциплина чІоагІъяра кадраш хьахаржара, балхаш тІа дІанийсъяра, хьалкхера гІулакх тоадара, из хургба боахами культурни дегІакхувлача вай дІадо толамаш дахара бола дика тешам.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА СИЙНА

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМАШ

Къахьегама овсарле лакха болахе болх беш я юбилейни шера Урус-Мартана района «Гехинский» яхача совхоза къона доахан лелаеча бригада коллектив.

Чураев Іизза кулгалдеча бригада коллективо доаманкарча хьалгІенанцка кхоабаш 700 къона бежан да. Шоаш юбилейни шера тІайнйца социалистически деххараш толамца кхоачашду бригада хьайбаш лелаерашa. Масала, ялавата хьежача хІара къоначa бежана дийнахьи буси тІаккета лезар 400 грамм дулх да, тІайнйцача социалистически деххарех 550 грамм хила деза тІаккхийтта дулх. Бакъда, деххараш дикка тІехкхоачашду хьайбаш лелаераша. Хьалхарча ах шера дийнахьи буси хІара къоначa бежана, юкъера лаьрхІача тІеххийттар 690 грамм дулх да.

Хьайбаш лелаерашта юкъе къахьегама толамашна къаьстта белгалваьннав Батукаев Сулабик. Укх тІеххьарча 40 дийнахьа цо лелаеча доаханна дийнахьи буси юкъера лаьрхІача 1150 грамм дулх тІаккхетар. Мишта лакхара толамаш доах цун новкъосташ а. Масала, Исаков Махьмада лелаеча доаханна дийнахьи буси — 702 грамм, Хабилаев Іалаудина лелаерашта — 680 грамм тІаккхет.

Советски Іаьдала 50 шу дизара сийна дийнахьи буси юкъера лаьрхІача къоначa доаханна тІаккетаи дола дулх бархІ бІаь граммаға дІакхоачаде дош денна цар.

ХІанзае а болабеннай совхозе хьайбаш Іаьгара дахара кийча е. Хьайбаш чулоаттадеча помещенешта ремонт еш латт, хІаьта тоъал Іалашдергда доакъар а. ХІанзале 320 тонн йол Іалашъяьй укхаза, мишта массех бІаь тонн ча а ферманга юкхе аргІаш даь латт. Шорта хургда кхыдола доакъар а.

Йол дьоххаш болча механизаторашта юкъе къаьстта дика къахьегаш ба тракториста Ибрагимов Іиса, Исраилов Увайс, стогометатела чІа болх беш вола Хакимов Увайс, мишта кхыбараш а.

И. ЦУЕВ.

БАЙРАКХ — ХІАРАНЕГА

Къахьегама овсарле къаьстта лакха йолаш болх бу тха механизатораша укх юбилейни шера. Тха дерригаш нийсаш, еррига уйлаш юбилейни шера тІайнйца социалистически деххараш кхоачашдара тІаерзавь е.

Тха совхозе дерригаш а чуэца лезаш 2100 гектара тІа дІалийна хІа да. Из болх чакхбаьккха лоалаза дола доах тхо. Комбайнераша юкъе шерра аьржай социалистически яхь, хІаранe хьинар кхе ца еш бу болх. Цхьаккха а комбайнер вац тха цигъа йоакха а совхоза кхоара кара тела Ціе вызвавав ца йоаккхаш, хІаьта Хасиев Абдулаьга. Хасанов Махьмадага, Амирханов Іадмалилга шоаллхоала хинвай из вымпел.

Качество лакха йолаш бу комбайнераша болх, беча балха тІахьожам оахош лоаттабу оаха. Ялат чуэца доладаьча хьалхарча деношка брак нийсаьра балха юкъе. М. Мизаева комбайно ялат доаяра. Из бІаргадайра сона а кхыболча механизаторашта а. Цун комбайн сона а аь хьежар тхо брак хилар бахьанаға, хІаьта чехка из дІа а даьккха болх дІахбабир М. Мизаева. Коллективо тІайнйча деххарейда совгІа индивидуальни деххараш тІайнцал совхоза комбайнераша, цу тайпара деххараш тІайнйцал, из а. Аз дош деннал сай комбайнаца 320 гектара тІара ялат чуэца укх сезона. ХІанзе 280 гектара тІара ялат чуийцад аз сай комбайнаца. ХІаьта тІайнйна деххар дикка тІехкхоачашде а дерхІ.

Уж уйлаш йолаш ба тха совхоза механизатораш, беррига къахьегамхой.

А. ЗЕЛЬДАРХАНОВ,
Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза комбайнер.

ЕРАШ МАЛА ІЕХАВЕ ГІЕРТ?

Хьалхарча квартале шура экхара «Грознинскo» объединении совхозашта юкъе хьалха латтачарех яр Ленина цІерагІа йола консам лелаю совхоз. ШоллагІча квартале холуш лохденнад цун хьокхамаш. Наурски района консам лелача бархІ совхоза юкъе тІеххьара моттиг кхаьчай цуна. ХІаьта а хьагучох во лелаш совхоза ферма гІулакхаш. Юбилейни шера хьалхарча ах бетта планах йоаха еар 17 тонн мара йоацача 31 тонн шура ехкай совхозо паччахьалкхенга. Цу дарешка хьежача совхоза кулгалхошта бараал ала доза, цхьабакъда бекъонна долаш дар кхыча тайпара гІулакх да.

Официальни дарешка хиллача 72 етт ба совхоза деттача доахан Іулаш. Мишта да из доахан деттача кхалнахага хьаттача а. Уж йиь а. Цар йоах: «хІаране барайтта етт лелабу оаха». Деттача доахан а воалача Зубайраев Увайсага хьаьттача, бІаь етт ба цо лелаеча Іулаш аьлар. Іулашара доахан лаьрхІача а бІаь хул етт. ТІехьаьб доаргаш а аьлар бІаь етт ба совхое, хІаьта хІара дерра 23 етт а лелабу. Цу тайпара 28 етт ба совхоза учетага хиллача дахкаша шинараш а долаш, малагра аьча детта доахан а долаш. Из шин тайпара бухгалтери сенна еш за хала дац. Из ху цкъа-дале хьайбай продуктивность лакха лоаттае а, шоллагІа-дале шоашта хьашт дола дІаюхийта сов шура хилийта а.

Из хьаьхох укх факташа. Учетни даннех. 11 июле ферме хІара кхоабача Іаттагара аькха шура 1488 килограмм я. Мишта хула а хул етт 72 лаьрхІача. Цхьабакъда, ферма 100 етт дІалаьрхІача 1069 килограмм мара хилац.

Учети тІахьожами во ба ферме. Дукхьал сарахьа йоаккха шура а совхозе паччахьалкхенга йохкар, ІуйрайнІеи делкъийнеи йоаккхар боахаме эшача дІайохийт.

Доахан фермана гонахьа вІалла буц йоацача лоажалу. хІаьта бийсанна нагахьа мара а доажадаш. Дукха ха я уж дІайийна буц йолча на доажалу.

Бокхьалаар аьлча, доаханна укхаза доагІача боаране доакъар лац, гІулакх дац.

С. МАЙСИГОВ,
тха собкор.

ВАЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДАЬХЕН КЕРДА ТОЛАМАШ

1967 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГІАККХУВЛАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГАШ

Советски Іаьдала шоаттиъе итт шу дизера сийна шерра социалистически яхь а йоаржаь Советски Союза къахьегамхоша экономика дегІакхувлае, халкъа хьал-торои культурни боарами нийса керда толамаш даьхах дІалахкаш ах шера. Цу хьакъехьа дуаш 1967 шера хьалхарча ах шера халкъа боахам дегІакхувлара Паччахьалкхен план кхоачашъяра итогех СССР Центральни статистически управлене баьча хоама тІа.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Производства юкъарча боарамга а дукхагІа йола лоархІамегІара изделеш арахецарга а дилача хьалхарча ах шера план, ЦСУ хоама тІа белгалдоаккхаш, тІехкхоачашъяьй. Ах шера планал тІех арахийцай 4 миллиард совгІа сома маьха продукци. Соцка цу хана хиннарчул нийсача 10,6 процент дукхагІа арахийцай промышленни продукци.

Промышленноста къаьст-къаьстача доакъошка арахеца продукци дукхагІа хиннай:

электроэнергие теплоэнерги — 10 процент, йоаточа хІамай промышленность—6, Іаьржен сийрден бесаш дола металлурги—9, химически промышленность—13, машиностроении металлообработкаи — 13, аьтц, хьу чакхйоахара, целлюлозно-кьахата промышленность—8, гІишлой материалий промышленность—10, яйга промышленность—12, кхачан промышленность—8 процент. Промышленни продукци юкъарча боарамах культурно-бытовой гІулакхаштен боахама гІулакхашта лаьрхІа хьаь продукци а мишта 13 процент дукхагІа хиннай.

Хьалхара ах шу чакхдоалаш планированен экономически стимулированен кердача система тІа яьккхай еррига промышленни продукцех дукхагІа декъа хьадеш йола 3,6 эзар промышленни предприяти. Керадча хьалашка болх беш хиннача предприятеша тІехкхоачашъяьй продукцешн реализацеи яраи пайда бараи оттаь йоккхагІа йола планаш. ДІадахача шера хьалхарча ах шерала нийсача продукцена реализаци яра боарам цу предприятешка 12 процент лаккхбенаб, пайда — 22 процент, къахьегама овсарле лакхъеннай 8 процент.

Хьалхарча ах шера план тІехкхоачашъяьй еррига Союза юкъарчей союзно-республиканскии промышленни министерствоша. Мишта из кхоачашъяьй еррига союзни республикаша а производства еррига объемага диллача санна, мишта промышленни изделей дукхагІа долча лоархІамегІарча тайпошта а.

Беррига мехка ах шера промышленни продукце керттера тайпаш хьамел даьл хьахьокх укх дарешо (скобкашта юкъе оттадаьча чоалоша хьахьокх проценташа — из продукци дІадахача шера хьалхарча ах шераца нийсача мел дукхагІа хиннай):

электроэнерги — 292 миллиард киловатт-сахьат (10); мехкдаьтта — 139 миллион тонн (8); газ — 78,6 миллиард кубометр (11); кІор — 295 миллион тонн (0,9); чон — 36,6 миллион тонн (6); болат — 50,6 миллион тонн (6); минеральни удобренеш — 19,8 миллион тонн (15); пластически массаши синтетически кІувнаши — 538 эзар тонн (19); химически хьоасий — 248 эзар тонн (11); турбинаш — 7,2 миллион киловатт (4); турбинашта уттаю генераторш — 7,2 миллион киловатт (14); прибораш, автоматизаце средстваш вычислительни техника — 1,318 миллион сома маьха (16); автомобилаш — 356 эзар (10); трактораш — 199 эзар (6); ялташ чуийду комбайнаш — 49,8 эзар (10); гІулакхага йола хьу хьаоар (колхозаша кийчъю хьу йоацаш) — 145 миллион кубометр (7); кьаьйт — 1,9 миллион тонн (7); цемент—41,5 миллион тонн (6); вІашагІйоалла аьшка бетон — 34 миллион кубометр (11); етта кирпичк (колхозаша хьаер йоацаш) — 16,6 миллиард (4), и. кх. дІ.

Хьакьо леладу товараш хьа мел даьа дІахо хьахьокх укх дарешо:

бамбе-кьахата кІадаш — 2,924 миллион квадратни метр (4); энпаш — 265 миллион квадратни метр (9); гаташ — 321 миллион квадратни метр (9); даьреш — 489 миллион квадратни метр (7); гийга из хІамаш — 5,7

(Чакхдоалар 3-ча агІо тІа).

Л. И. БРЕЖНЕВИ А. Н. КОСЫГИНЕИ Х. БУМЕДЬЕНАЦЕИ А. АРЕФАЦЕИ ХИННА БЕСЕДАШ

17-чеи 18-чеи июле Кремле советски кулгалхой беседаш хилар Москве баьхача Алжирски Халкъа Демократически Республика Революционни совета Председатели Министрий Совета Председатели волча Х. Бумедьенаца а Иракски Республика Президентаца А. Арефаца а.

Советски оагІорахьара беседаш ечa дакъа лаьцар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, КПСС ЦК секретара Б. Н. Пономарева, СССР оборона министра, Советски Союза Маршала А. А. Гречко, СССР кхыча мехкашца гІулакхий министра хьалхарча заместитела В. В. Кузнецова.

Новкъостий доттагІала хьалашка чакхъяьнна уж беседаш йолча хина Х. Бумедьенеи А. Арефеи хоам бир укх шера 16-ча июле йистехьяьча, Каире хиннача Іарбий пачхьалкхенашта керте латтарий совещане результата хьакъехьа. Нов. Л. И. Брежневеи А. Н. Косыгинеи хоам бир 11—12-ча июле Будапеште хиннача социалистически мехкий межарашка йолча партейи правительствий кулгалхой совещане хьакъехьа.

Алжиреи Ираки кулгалхоша лакха мах бир Израилеи цунна тІехьашка латтача империализма вызвана хьоачьча, Шанз Гаргарча Малхбоалене латтача кризисна дуьхьалена Советски Союзи кхыча социалистически мехкашеи лаьцача позице. СССР-ои кхыча социалистически мехкашеи цу тайпара хьаллоацаш хилар бокхача лоархІаме да империалистически гІозараша галоахаш йолча Израила агрессивни планашта духьалара гІулакхаш чакхдоаккхача.

Израила агрессеи хьахиннарш дІададара накъий хьакъехьа, еррига Малхбоаленерча гІулакхий хьакъехьа хетарашта дІа юха дагабоалаш моттиг хилар. Цу хьакъехьа дагабоалача хана гучадаьлар Израила агрессех хьахиннараш дІадоахилга Гаргарча Малхбоалене машар юхаоттабара лоархІамегІара хьал хилара оагІонаш ревза хилар.

Цхьакха а беказдир уйла ца йолаш дІахо а Советски Союзи Іарбий мехкаштеи юкъера доттагІала гІулакхаш дегІакхуваленчІоагІдеи лаьрхІа оагІонаш хилар.

Х. БУМЕДЬЕНИ А. АРЕФИ МОСКВЕРА ДІАБАХАР

ДоттагІала визитаца Москве хиннa Алжирски Халкъа Демократически Республика Революционни совета Председатель, Министрий Совета Председатель Хуари Бумедьени Иракски Республика Президент Абдель Рахман Арефи 18-ча июле шоай мехка дІа дІабахар.

Внуковски аэродроме Х. Бумедьени А. Р. Арефи накъабоахаш бар Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, Ю. В. Андропов, кхыбараш.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШТА ДОЛЧА НОВКЪОСТАЛА

Халкъа боахама тайп-тайпарча доакъой Іилмахой, специалистий, КПСС ЦК аппарата, центральни организацей учреждений бехктокхамерча болхлой йоккха группа пропагандистски группаш а яь Москвера мехка областашка, краяшка, республикашка яхай «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизар» яха КПСС ЦК Тезисаш дІадовзийтача партийни организацешта новкъостал дара.

(ТАСС).

ЮБИЛЕЙНИ КОМИТЕТА ЗАСЕДАНИ

МОСКВА. (ТАСС корр.). К. Федина председательал а деш хьалхара заседани хилар А. М. Горький ваьча дийнехьа дена бІаь шу дизар дезара вІашагІъелача Еррисоюзни юбилейни комитета. Цу дезача денна дувзадена чакхъяла езача мероприятеех хоам бир Г. Маркова.

Сийлахь-воккха пролетарски писатель ваьча дийнахьа дена бІаь шу дизаш цун сочиненей бІаза академически гуллам арахеца йодалургйа «Наука» яха издательство.

Москве торжественни заседани хургья, горьковски чтенеш Іилмаи сессеш чакхйоахаргья.

Москвал совнагІа, юбилейни событей центраш хургья Ленинграде, Горька.

ВАЙ ДЕГІААХАРА ТЕМПАШ

Юбилейни шера хьалхарча ах шера, селхан «Правда» тІа кепатеха арабаьккхача СССР ЦСУ хоамо тешал деш мехиллара, мехко керда бакха-дика толамаш даьхал экономика дегІакхувлача, халкъа хьал-торои культурни боараш айбеча. Кхы цхьаькта а лоархІамера гІа баьккхаб укх ахе шера цул хьалхагІа дІадахача шерарчул общественни производствен къалам лоадеи дегІаахара темпаш лакхагІа хулийтилга оттадаьча КПСС XXIII-ча съезда решенеш чакхъяхара новкъа.

Сийлахь-боккхача Октябра даха зоаттІача тайпара накъадахар духьа дерригача халкъо лелаеча яхье хьалха бола советски индустре къахьегамхой. Цар деххар тІайнйцад укх шера планал тІех кхо миллиард совгІа сома маьха продукци яла аьнна. Из деххар хІанзале а тІехкхоачашдаьд. Хьалхарча ах шера план тІехкхоачашъяьй промышленносте еррига продукци арахецара боарама санна, мишта изделей дукхагІа дола лоархІамегІара тайпаш хьадара а. Цхьалл совгІа арахийцай дик миллиард совгІа сома маьха продукци. Ах шера план кхоачашъяьй еррига Союза юкъарчеи союзно-республиканскии промышленни министерствоша, еррига союзни республикаша.

ДІадахача шера цу ханаца нийсача 10,6 процент дукхагІа хьаьккхай СССР-е промышленни продукци. Из лоархІаме факт я. Цун маІан да, вай индустре болхлоша юбилейни шера производство дегІакхувлача лакха темпаш йолаш хилар. Дега дикахетар деш гІулакх да промышленносте къахьегама овсарле лаккхъяра ах шера план тІехкхоачашъяь хилар, продукци лаккхарга дІайола мах лохбара задани кхоачашъяь хилар, хІаьта пайда 20 процент совбаьккха хилар. Цу тайпара, советски индустре тоаду дукхала хьокхамаш тоадаь ца Іеш, мишта лоархІамегІара дакъала хьокхамаш а.

Результаташ эггара дикагІа а планированен экономически стимулированен кердача система тІа яьнача предприятей. Ах шу чакхдоалаш 3.600 совгІа яр уж. Еррига промышленни продукцех дикьлагІа дакъа совгІа яр арахецаш йолча цар тІехкхоачашъяьй продукцена реализаци яраи пайдаш дареи лакхагІа йола планаш. Продукцена реализаци яра боарам укхаза 12 процент лакхбеннаб, пайда — 22 процент, къахьегама овсарле — 8 процент.

Шоай хьинар цa кхоеш къахьег вай социалистически юрта боахама къахьегамхоша. Хаоттама гІулакха аьттув боацаш бІаьсти хинна йоллашехьа а, колхозашеи совхозашеи балхаш дика вІаштІехьдаьха хІайийнай хІамаш, тІаьннача культураша гІулакх цІена дуа. ХІанз мехка дукхача районашка пхьатарра чуэца йолавй ялата культураш, мангал хьекхаш, доакъараш кийчдеш латт. Юбилейни шера хьуькхьма кхел а юртбоахама продукташ кийчъяра план кхоачашъелга а хоалаи боллаш долча дакъе уж балхаш вІаштІехьдахара, техникaс кхетамна пайда эцарах тийша да. Керда толамаш дахаз хьайбай боахам дегІакхувлача а.

Пхилзон боллой йоккха программа кхоачашъяьй ах шера. Лакха паччахьалкхен централизованни капитальни вложенеи боарам 18 миллиард сом гаргга хилар. Из шоашеи ахазаен хІана ца аьнна дукхагІа а,бІарчача хьалхарча пятилетке халкъа боахамга дІаяхийтача капитальни вложенеи. Мишта лакхъеннай вай экономика, шерьенна вай гІишлоенъяра ваштабаш!

Производство дегІакхувзарен цун эффективность лакхъярен парда тІа керда гІа баьккхаб халкъа вахар тоадарга бодача новкъа. ТІа дукхагІа хул болхлойи гІулакхера махи, лакхдар алапеш, мах дукхагІа теа колхозой къахьегамах. ДукхагІа хиннад бахача наха общественни фондашкара телаш доля ахчаи льготаши. Шерборивченча товарооборота боарам. Белгалдоалаш гІулакх да, дІайахача ах бетта дулхи дулха продукташи, сон, трикотажни хІамаш, холодильникаш, пылесосаш, легковой автомобилаш санна дола маьхе товараш къаьстта дукхагІа детка хилар. Паччахьалкхен чотахи чуІе цІеноши хьалдеча кооперацe чотаза хьалхаь а яьха чухошла наха дІаенннай 500 эзар совгІа керда дика кийчъяь квартираш. Хьалхьий дукха школаш, дешa духа ха йоацача берий учреждениш, больницаш, кхыйола культурно-бытовой объекташ. ДІахо а дегІаккхийнад унахцІено лоралла, халкъа образовани, Іилма, культура.

Ах шера итогаша дег тенаден цІаькха а хьаькох производство дегІакхувлар арга йоахаш тоаран, къахьегамхой вахара боарал цахайлаш лакхбара социалистически строя нел йІаьхий торонаш хилийтай. ХІанз деккар сенах латт аьлча, из дате, цу торонех пайда эцара, чура кхоачаман дикаи хьагучдахарахта гІулакхаш дІадахийтарахи, балха тІара кхоачамбоацараш сихагІа дІадахар.

ХІаьта кхоачаман а вай кхы кІезига дац цІенхашттара кхоачамбоацараш а долаш да. ЦСУ хоама тІа белгалдоаккх, цхьайола предприятеш продукци арахецара, къахьегама овсарле лакхъяра, пайда бара задамех лоархІамь ца хилар. Къаьст-къаьстача министерствоша кхоачашъяьяц продукци арахецарга дІабода мах лохбара ах шера плани продукце цхьадоал тайпаш хьадара плани. ЛаьрхІачул кІезигагІа хьадаьд моторни доагор Іаьара турбинаш, крановни электродвигателаш, цхьайола станокаш, металлургически оборудовани, магистральни электровозаш, свеклан коартолаши чуэца машинаш. Кхоачашъяьяц кирпичаш, холодильникаш, кхыйола изделеш арахецара задамеш. ГІишлошьеча йоаха чакхъяьккхац паччахьалкхен централизованни капитальни вложеней, керттера фондаши производственни майдаши болх бе йолаллийтара, къахьегама овсарле лакхъяра, пайдаш алсамдахара, продукци арахецарга дІабода мах лохбара планаш. Цхьайолча республикашка, министерствашка, ведомствашка тоаду чуІе керда цІеноши культурно-бытовой объекташи хьалъелга.

Парте хьех толамий сакхетамца мах бе а кхоачамбоацараш хьайзаз на кхахьа а яхаш. ХІана чІоагІа лоархІаме да, хІара министерстван ведомстван, хІара производственни коллективо дІадахача ах шера шоаш баьча балха итогашта массе оагІорахьара анализ яр а гІулакх тоадергдола мероприятеш чакхъяха оттияр а.

Мехка дІахо а аьдий латт къахьегама хьинар. Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара сийна аьржа социалистически яхь. Дукхача коллективаша укх деношка шоай деххараш хувца а хувцаш, керда, кхы а доккхагІа дола деххараш тІайнйт. Болхлошеи гІулакхерча нахеи шерра дакъа а лоацаш моттигашка цхьатарра проверка е йолалой октябрьски деххараш кхоачам мишта ду хьожаш. ВІаштІехьдаккха деза массанахьа а производство дегІакхуалара цо новкъостал делга.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, вай кепайоазоно кхы а чІоагІагІа хьаллаца еза дукхача наьха инициатива, къахьегамхой низаш Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара бахa боагІача тайпара накъабахар духьа, пятилетко керда толамаш дахар духьа къовсам лоаттабара тІа а дерзадеш.

(1967 ш. 17 июльча «Правда» передовица).

Укх ах шера керттерча цехашта юкъерча социалистически яхьехь къоэла хьилларга моттиг яьккхий ГАРО завода литейни цеха коллективо. Цунга а завода кхерара кара тІеа Ше байрекх. ХІара бетта задани тІехьхоачашьеш хьаьбаьккхай литейщикаш, хІаьта товарни продукци арахецара ах шера задани кхоачашьхьй 108,5 процент, къахьегама обсарлен план тІехкхоачашьхьй 12,7 процент.

Хьинар кхы а йиэхь дІадолаьльд къахьегамхоша шоллагІа ах шу. Боккхой кест-каста гулду укхаза Советски Іаьдала 50 шу дизарах йола КПСС ЦК Тезисаш юкьа. Къахьегама толамеш совдала тІехьех дар цеха коллектив.

Июла ах бетта а дика хьокхаш доьхад цеха коллективо. 53,5 процент кхоачаштьхьй дар заданиш.

Дика къахьегама толамаш доах инж. С. Э. Линк керте латтача болат лоаладерий бригада. Дукха ба укхаза производстве хьалха латташ масалш. болат лоаладераш Х. И. Зайтулаев, Ю. Л. Кърамаров, формовщикаш Н. Борш, П. Чалышев. План гьмна тІехкхоачашъеш хьйонгІа ишта хов. И. А. Мартынова кулгалдеча нийсача доалама участок, кхьйола коллективаш а.

Индивидуальни социалистически яхь дика доламаш лаьхад, шоай норма 130—140 процент кхоачашьеча обрубщикаша коммунисташа Г. А. Омариева, М. И. Зармаева, нийсача доалама формовщикаша К. Д. Яиковле, А. Г. Пушкиас, А. В. Юрковас, кхычар а. Теша мегаргва юбилей сийна ше тІайнйа лекхара социалистически деххараш цеха коллективо толамца кхоачашдергхилара.

Ф. ТИМЧЕНКО,
цеха начальник.

СУРТА ТІА: обрубщик Зармига Мусар, городской совета депутат. Цунна дукха тайнай Сийлен грамоташ, ахчаи премеш. Юбилей сийне индивидуальни дехар тІайнйцар Мусара, къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама цІи яккхара.

И. Пакова сурт.

СССР КХЫЧА МЕХКАШЦАРЧА ГІУЛАКХИЙ МИНИСТЕРСТВЕ

СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министерства укх тайпара чулоаце йола нота яьхийтай Москверча БНР посольствага.

«БНР кхыча мехкашцарча гІулакхий министерства Пекинерча СССР посольствага укх шера 24-ча июне ше еннача нота тІа хьакхайкадьд, «Китайски Халкъа республика правительства дІахо йІаьхъе ца эшаш лоархІ» 1956 шера 3-ча июле Советски Социалистически Республикий Союза правительстваиа, Корейски Халкъа-Демократически Республика правительстванеи, Китайски Халкъа Республика правительстванеи юкъе нагьха синош кІалхарлоахача а форда тІа хатар хулча кемаштен самолеташтен новкъостал деча а хана, цу тайпара, «1968 ше шера 1-ча январе дена низ бовш доаь» гІулакхаш цхьана лелалдара хьакъехьа дьча соглашене ха, аьнна.

Дакхе белгальъ соглашении дІалекхарь хьакъехьа БНР МИД-а дьча заявлене тешал ду пачхахьалкхений наькъацара бувзамаш дІахо доаде гІертош, кхьыметтел наьха синош кІалхардахар а хатар хулаш долча кемаштел самолеташтен новкъостал дар а санна долча гІумании гІулакха а цхьана леладу гІулакхаш хьаллакь бевзам бовцаш китайски васІув хилара.

Цу тайпара, китайски вагІона ишта боахкхача гІипо цІаькха а бакъо яа, барт агІабеш бола шийи никъчакх а боахаш, социалистически мехкий пачхахьалкхенашта юкъера гІулакхаш дІахахара новкъа тІа-тІа гахьпа йоалаш латташ хилара хьакъехьара вьвош. Уж долза хІамаш, бакъдар аьлча, хала ца хета йиш йолаш дац».

ОЧЕРК

СЕРГО ГІАЛГІАЙЧЕН ЛОАМАШКА

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ

Советски алаьмаша ерригача шоай дегай йІовхонца лагалуш гражданиски тІема халача шерашка шоай хьинар, денал, дерригa шоай вахар на кходеш вай хадаме бахьан къовсам лоаттабаь турпалаш. Бирсача, герза кхоачам машниа болча мостагІашта дукьал доаттабеча къовсама юкъе хьинаре дакъа лаьца ца Іеш, мар къахьегама адамашта дІадоазийтар сийлаль-воккхача Ленина низ бола дош, уж кхеталора шоай ирах, моашта йола паргІато, бакъо йоаккхилга нар шоай кара хилараx. Тахан вай ала йиш я бахъболча ленинийна-коммунистийн хьинаре цу тайпара болх дІабахарца дувзаденна да революцен а гражданиски тІема а шерашка къахьегамхоша бовзало веккхар, аьнна. Цу тайпарча нахах ба агіара халача хана еррига къулбехьан Россе, цу заьхе гІалгІай къахьегамхой а къовсама керте лаьтта Серго Орджоникидзе, цо кулгалдеш цунна аьхьне бола баь Ной Буачидзе, Яков Бутырин, Филипп Махарадзе, Саша Гегечкори, гІалгІай коммунисташ Ахриев ГІапур, Албогачиев Юсуп, Зязиков Идрис, Гойгов ІаьІдул-Хьамид, Альмуранов Хьусен, Ханиев Мохьмад, Костоев Бексолта, ишта кхы дукха а.

Боккха кхерам гІоаттар гІалгІайченна 1919-ча шера январе чакхбоалаш. Цул доладашка хьаьттар масса а тайпара террашца кийчдеппа дола Деникина эскара доакъош. Деникински командоване гІалгІашкара дІадийхар цар дукьале йолаш шоай мехка гІолла мостагІчун эскар дІаоахийтилга. Бакъда гІалгІай къахьегамхой цунна раьза хилазар. Цар мостагІчун командованега дІальезир шоаш деникински эскар чакхдоалийтар на хилар а цхьа барт болаш дукьал латтаргхилар а.

Цхьан ваьгІоралъа Владикавказан, полагІча ваьгІоралъа гІалгІай юрташта Долакха-Юртан ТІой-Юртан дукьал тІом болаьбе деникинаша. Цу шин юртошкара нах бахнна ца Іеш, еррига гІалгІайчен повстанцаш ваьркхетгІа баьлар. Добровольчески арме тІема доалье лой оахтеза. Цул совгІа царна оарцагІа баьхкар Владикавказерча цІеча командирий школера 180 курсант. Уж майра летилга белгалдаккхара, аьнча тоьаргда цу 180 сагах 131-не гІалгІай халкъа паргІато йоаккхаш лоаттабеча къовсаме шоай вахар дІаденна хилараx. ГІалгІай къахьегамхоша деникински эскара дукьал лоаттабеча къовсама кулгалдеш вар Росе Къулбехьен Чрезвычайни комиссар Серго Орджоникидзе ше. Цо кхеталора деникински низ чІоагІа болга, гІулакх кхераме долга. Цундхьа цо 1919-ча шера 4-ча феврале Мочкъий-Юрта вІашагІтехар гІалгІай халкъа съезд. Укхаза Сергос кхы цІаькха а хьалхатаьккхар къахьегама адамашта Деникина царна лахьаш дар пачхахьа порядкаш юхаоттаделга доага. Советски Іаьдал аттача цхьан шера доамарошка мел кхаьчар: лаьтта, паргІато, вахара бокъе — из дерригa а кІайча эпсараша цартара юха доаккхаргхилар. ЧІоагІа деган урааттаенар доамарой Сергос дьа кхамаьлo. Цар цунна дош делир шоашта са чудоалалча хана Деникина дукьал лата. ДІахо болча хана гучадьлар гІалгІай къахьегамхоша шоай дош бакъделга.

Цунах лаьцна 1919-ча шера 7 феврале Ленинга хоам бир Орджоникидзе. Владикавказера ше аьхийтача телеграмме тІа цо яздора:

«Владикавказан ГІалгІайченнех тешаш хьа леш латта воархІагІа ... да. Еррига гІалгІай, аьхьа сан санна оарцагІва хьаьб советски Іаьдал доралара болча къовса ... Гераша кийчденнача гІалгІай халкъа съезде са предложенех дІакхайкадй ... а мукъ-

къагІа йола Горский Советски республика». (С. Орджоникидзе. Харжа статьяш къамаьлаш. — ОагІув 30).

ВІаьш болча гІалгІай къахьегамхоша шоай вахар дІаделар цу деникинa Долакха-Юртан ТІой-Юртан деникинашта дукьал латташ, мостагІчунна ца меттача тайпара дукьале йир цар. Советски Іаьдал бахьан лоаттабеча цу къовсама юкъе шоай денал, вахар ца кхолеш. Кхыметтел деникински инаралаш цецбаьнабар цар майралах, гинош, вегІамаш ца кхолеш уж дукьал оттарах. Ишта, 2-ча диневийн кубански дивизе командуюшни хиннача инарала Ляхова Добрарме штабе ше яхьийтача донесене тІа яздора:

«ГІалгІаша еш йола дукьале чІоагІа а цхьаккха тайпара ца кхеташ а я. Бита яхо мара шийга ца яздоча белгалгІа бар шийна керта чоаже тох царех сагo». ...

Бакъда мостагІчун низ дукхагІа бар. Хала тІемаш даьтачул тІехьа ГІалгІайче а еррига Къилбаседа Кавказ а дІалаца аьттув хилар деникинций. Орджоникидзен цунна

новкъостайн деникинаша дІалийцача моттигашка бусалба дукха эшаш а дабар. Россе Къулбехьен Чрезвычайни комиссар, цунна цхьана болх беш хинна кхьйола коммунисташ мамогга къайлагІа а гучахьа а лохаш бар деникинаша. Сергой сесаг а цхьана тІа дена хиннача Зинаида Орджоникидзе шийи «Большевика никъ» яьча книжка тІа яздеш махилара, цошо дахьяча массехк миллион сом кхаъ биллабар деникински командоване Серго лахачов. Цудухьа Сергос соцаэдир шийи новкъостаца цхьана ГІалгІайчен доамашка хьалйолга. Цунна цхьа на цига хьалйохар Терски правительства еррига членаш, гІалгІай коммунисташ. Сергос дика кхеталора ГІалгІайчен доамаш цІаккха деникинашка йохалургйоаца чІоагІале хилар. Деникинаша ГІалгІайче дІалаца болаеча 1919-ча шера февраль юкъе кхоачаш СурхотІа за Мужеча хьалбахар Орджоникидзе а цун новкъостий а. Серго гІалгІашта массанахьа воашаш а сий дош а вар. Цудухьа бІайхача бозамца гІалгІашар на а цун новкъостий а уж ІІа мел кхаьчача. Къахьегама адамаша кхеталора бакъвола ленинец Серго Орджоникидзе нар ирах, цар хьаштам бахьан аше шийи вахар а дІадала кийча хилар.

Цхьан сахьата, цхьан минота мостагІчунна дукьал лоаттабеш бола къовсам сацийтанар Сергос. Цо доамарошта халтанза хьалхадоахар Деникина яьккха кхерам — на доашача ханна мара йоацалга. Дукха ца товш Ше эскар юха а моастагІа эша а веш укх моттигашка кхоачаргхилар, цар доамарошна цхьана деникинаш ашабергхилар.

ХІана цун керттера декхар да, — хьехар дора Сергос доамарошта — гІалгІашта, — партизански сотнеш вІашагІа а теха мостагІа доамашка чу ца войташ из юхатохилга.

Доамарой тешар Сергох. Цо яхачох. «Хьо гхоашца хилараx тхоаш мостагІчунна котаргдолча хьу тхона».—Йоахар цар цунга. Геттара халача хьале йисабар деникинех байтта гІалгІайчен доамашка бахкa йинча бІаьш ЦІеэскархой. Царга цхьаккха тайпара кхача бацар, ахча дацар. Сергос кхетадора уж дІатарбарах бола йехтеххан шийи а шийи новкъосташта а тІалаттaш хилар. Цудухьа цо дийхар доамарошка уж шоай

фусамашка дІатарбелга, царга мохьл хургйоацаш доамарошна шоашка долчох царна дикъа делга. Доамаш къахьегамхоша дог дахьа долаш кхоачашдир Сергой дехар. ХІара доамарочун фусама цхьанца-шиншита цІийевеш Мужета, Оалкам, Пхьуй, Хьули, ишта кхыйолча доамаш юрташта дІанийсбир цІеэскархой.

Цу хана дІайха дазар дар доамашка дахьажа. Моцал эшаш дола дорий новкъостал ца хилар, хало Іатахьажа йисанзар. Цу тайпара дІайхача лазарах цамогаш хилар Терской республика Совнаркома председатель Яков Бутырин, Совнаркома член Филипп Махарадзе, ишта кхыбараш. 1919-ча шера 24 феврале дІайхача лазарах ГІулерча Гулиев Илезарга кхелдар Яков Бутырин. Доамарой Іаьдалах тІаьхьет а дилла, уггар а бейна дІавеллар ца Гулиев Илеза. ВІаьш доамарой бар шоашта воалаш а веаш а вола Совнаркома председатель Бутырин дІаволлача тІаьхьа гулбенна. ЧІоагІа дог тохадалар Орджоникидзе. ГІалгІаша кхелхача шоай доккъаста ... йоакхо

арах. ТІаьхьа чакхдаьнначул тІехьа цунна хиннa за юхаметтІоттадар дукха Гулиев Илеза ахча дола лаьрхІар Сергос. Из дІахайча чІоагІа новкъа хилар Илеза.

— Серго, — аьлар цо, — кулгаш хоагадергдар са цу ахча. Бутырин тха хьаша вар, тІаккха хьаша веза ва доамарочун.

Сергос кхеталора Деникина еш йола дуькъале дикагІа вІаштІехьаккхара герзаш эшалга, ахча эшалга. Из дерригa дахьа торо ... ... деникина дІалийцача моттигашка гІолла Москве гІолга уйла е йиш йолаш дацар. Из аьттув дикагІа хургйолаш дар къайлагІа меньшевистски Гуржегіа гІолга. Тифлисе подполье болх беш яр иза йола партийни организаце. Цу организаце новкъостала торо хургьяр Къилбаседа Кавказе деникинашта дукьалара къовсам дикагІа вІашагІтохара эшаш дола герз, ахча, пропагандистски литература хьалийта. Из декхар кхоачашдара цхий мехка гІолла шийн новкъостаца Гуржегіа дІавахa лаьрхІар Сергос. Бахьа, гІалгІай коммунисташа воахар Сергойта, цхьйштен гІалгІаштен юкъе дуккхача хана деза кхача къамашта юкъе а санна пачхахьа политика отталаь мостагІаш долга, ГІалгІай мехкагаьлара воагІа саг цар чакхвоалийтаргвоацилга.

— Аламий мотт бувцаш бац уж цхий? — Аьлар Сергос. — Пачхахьа жандармашца а цунна хайнад большевикашта. ХІаьта цхий-м адамаш ма дий.

Шийца гІалгІай коммунист Албогачиев Юсуп а нийна цхий Шатыл яхача юрта вахар Серго. Албогачиев цо шийна вигар бахьан дар цунна цІена гуржий мотт ховш хилар а на Гуржеча тара хилар а.

1919-ча шера март чакхбоалаш Шатыле массане а сий деш вола цхий Бицова волча дІаьччар Сергой Албогачиев. Бицовс уж чІоагІа сий деш, цхьагІа а дийна тІайийцар. Бакъда цхий мекка тІалла ГуржегІа дІагІолеь — чакхдаргдоаца хІама хилараx кхетабир уж Бицовс.

ГІулачи ваха цхий ба гІалгІашикхьара воагІа саг шоай мехка гІолла дІа ца вахийта аьнна дуй баь, аьлар цо. Цигара юхавергва везаш деттар гІулакх.

ХІара денна ахар санна керда хало гІоаттар Сергойна а цун новкъосташта а. Март бетта дІайхача лазарах цамогаш хилар Юрий Фигатнер, Амаек Назаретьян, ишта кхы массехк новкъост. Цар йоакхо елга, деникинашта дукьаларча къовсама гІалгІай къахьегамхой, доамашка биса цІеэскархой цхьан отряде гулбелга — из дар хІана Сергос кхоачашдеш хинна керттера декхараш. Из хадданза юртара юрта ухар, гаддбилга цунна доваш дацар. Цо гІалгІай къахьегамхошта хьехар Деникина приказаш кхоачаш ца дара фу де деза. Деникински командоване гІалгІашкара дІадийхар хІара гера ледадергхинна саг шоай эскаре вохийтилга. Цул совгІа цар контрибуцех дІадийхар хІара гІалгІай цІено деникинашта цхьацца топ, цунна шиншаб бІаь патрон, цхьацца тепчеч цунна шоаргъе кхт батронш, тІаьхьа цхьайтта пунт дьажъаьшн, шиша эзар сом николаевски ахчен дулга. Из еррига мохк бохабар санна хІама дар.

КъайлагІа деникинаша дІалийцача гІалгІай юрташка а ухаш Орджоникидзе гІалгІашта хьехар дора контрибуцех Деникина йоад ялара гІалгІай къахьегамхой хІалак а бергба мостагІчунна низ сов а боаккхаргба яхаш. Цунга ладувгІар доамароша, мамогга деникинашта дукьал къайлагІа а гучахьа а къовсам лоаттабора. Цу халача денешка халланга Сергойна улув, из дораваш, цунна цхьана къовсам лоаттабеш бар гІалгІай коммунисташ, гІорваьнна волча гражданиски тІема турпалхочун Ортханов Хизира отряд.

Деникина гІалгІайче дІаліьцачул тІехьагІа дІалечаьбар гІалгІай къаман совета керте лаьттараш. Ишта шийи юрта лечкъавагІар цу Совета председатела заместитель хинна вола молла Шапхоев Муса. Орджоникидзена а цун новкъосташта а къайлагІа ГуржегІа дІаболхаш хилча кхыча наьха цІерах харц документаш эшар. ХІана аьлча, деникинаш а санна царна кхераме яр ГуржегІара меньшевистски правительство а. Деникинашта дукьал а санна гуржегІарча меньшевистски правительствона а дукьал къовсам лоаттабора большевикаша.

Шапхоев Мусайгара гІалгІай къаман совета печати бланкаш хьаяхара декхар оттадир Орджоникидзе Ортханов Хизирийна. ХІалхашка 1919-ча шера март бетта къайлагІа Деникинаша дІалаьцача Экажкъонгий-Юрта вера Ортханов Хизир молла Шапхоев волча. Печати бланкаш дургьац ше аьлар къаман Совета председатела заместитела. Бакъда Ортханов йоацаш гІортвоалилга хайча дІадаза валанзар.

Цу бланкаш тІа кхыча наьха цІерагІ документаш уттадеш ГІалгІайчен доамашкара гІалгІай повстанций новкъосталца Казбеге дІа а кхуьлаш, цигара шинашкхоккха саг волаш группаш а еш Тифлисе дІахьежабора Сергос новкъостий. Эггара тІехьа, апрель чакхбоалаш коммунист Мехвелев шийца а валаш дІавалар Серго Орджоникидзе.

Дукха ха йисазн дерригача советски адамаша Октябра 50 шу дизар деза. Советски адамашта дІаккха йиццургьяц цар тахане бахьан шоай низ, хьинар ца кхолеш къовсам лоаттабеча цІерах. Царна хайра къахьегама адамаш нийсача новкъа даха, Сийлахь-воккхача Ленина дешах уж хІакхетале. Цудухьа берригача вай мехка а санна хьамсара а Серго Орджоникидзе цІи Нохч-ГІалгІайчене а.

КАСТТА ХЬАЁЛЛАРГЬЯ ФАБРИКА НАІАРАШ

... Нальсарен - Вокзален малхбузехьара багІув боккарбоаш эргбоалаш латт. Гороза хьесаш за укхазарлар. Хьайийллай керда гикаш, столовеш, урагІа залал дукхаза вІаштІаралаш цІеноIII-гигантан, шерра низ йола ткъамаш дІа-хьа доаржаль улл мехка йоккхагІчарех йола электроинструментан ю завод «Электроинструмента». Цун юкхе шин гектар совгІа дьтта дІалаьцад трикотажни фабрика.

ХІана тха шун корпусашка гІолла вел. Гонр хахьал йоккха, паргІата а фабрика цехаш. Тхона ІотІалада листа электрически лампай мугІараш. КІир теха цІена, сийрда я помещенеш. Цу чу латт юртара хьаьлда цІеноI сайна йоккхий арІакха яккаш тІа а йоахкаш йола кхыча мехкашкара хьаена машинаш. Уж я вІадаш хьаде дезараш. Дукха за яц уж хьаена, хІанз а схочаваша Іолза кхийнадац. 120 я уж. Цу машинашта хІара ... юкъера даьрхІ ... 900 метр ... Нагахьа болх ... — 3600 метр. Из ... фабрика ... кхагІа болча ... йоІІагара ...

Хетарехьа дукха ... фабрика продукци арахеца йолалла. Юхера дика балхаш чакхдоахаш латт гІишлошъерама. ХІаьта а гаьна бац цар из болх, моза дел. Цу гІулакха чІоагІа ваьла вац фабрика къона директор Кадзоев Элхан Заурбекович, керттера инженер Булушанов Бечбелат, цьнар дола директора заместитель Эсмурзиев Бальаудин.

Советски Іаьдала 50 шу дизара сийна фабрика болх бе йолайолийтаргья аьнна яхаш дийна ... кхоачашие гІерг уж. Торовaш йолаш я, уж тиса балхаш йиститеха декхарийза бараш тоалалойя. Керттера дараш монтажни балхаш да.

... хьалери ... цехи ... кийчъе, йоах цар. ХІишар... Орджоникидзе ... басар ... 600 ... фабрике ...

Цар ... хІанз тхона ... Ростов-на-Дону яхача городе ... вена Малхбузен-Кавказан экономически района планови комиссе председатель Тарасьян Геннадий Иванович, фабрика хьалъеш дакъа лоацача «Грозпромстройна» № 8 болча гІишлойн монтажни управлене начальник Ири... представителаш.

Фабрика кулгалхоша, специалисташа дІаьхочх гІишлошъерама бракаш, дІахІ хІасар, шоашта дича бакъаьлы хетар.

Бакъаьша фабрика болх бе дІадолалийтара де деза балхаш кІанз а шеяига дац. Фабрике дьар езар 1236 эзар сома накъа оборудоване а, ... кхы къахьхьар 1000 эзар сома ... яц, фабрика хьалъеш хьаьмаш ... 8 проценте ... Из Советски Іаьдала 50 шу ... дерошка ... долалийтара ... шийсача ... хІара бетта ... 000 ... лоа...

Массанахьа хьалхарча ... техьагІа шоллагІча отажа тІа хьалтІайоад хььшияй а фабрика дай а, гІишлочъерам я. Эггара хьалха укхаза вена саг атта тушладургва фабрикера дІадоалалехьа: дукха наІарш, помещенеш а укхаза.

Совещани хул директора кабинете ... ла цІа дакх цхьа истоли йенашка гІолла хьальшта уттадаь гІанддош мара дІама йоацаш.

Хоза сурт да корагІа арахьежача гур. Массанахьа асфальта накъаш, къона бьшара гаьнаш, кира санна кхерат хьалхаьхка укхаза Іаш... Цудухьа дукхаезаденнай ер моттиг наха, къаьстта къонача нальсархошта.

Юрташкара дукха наьх хьаух укхаза.

Совещани боаь бола я. дагабула специалисташ, шин-шийи балхех отчетанаш тез цар. «Йайхо» кет Орджоникидзерча «Южстальконструкция» яхача треста управленерча мастера нов. Фарниева. Фабрика специалисташта гучадьяьнна шин бригадa цхьадола балхаш браш йолаш дела, шойка аьнна дезача кхьдола аьнна дІаухийтилга.

Фабрика хьалъеча организацеш цу тІалаташ, кхочачбоздараш Іаттучадьлар хьаьшашта, аьнна ... фабрика шин цех болх бе йолалийтара нальсархошта тІо де лаьрхІар цар.

ХІаьта хьаьла цу хьаьчІадахьехьаверйегача фабрика а хьаеалларга бахкошта шийн наІараш. Цхи эзар гаргга саг хургва цу чу болх беш.

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Толамца дІахьу юбилейна хьалхара къахьегама вахта Грозненски нефтемаслозавода къахьегамхоша. Ах шера плана дерригa хьокхамаш тІехьхоачашдир завода коллективо, кхо бІаь эзар сом гаргга ахча кходиа продукцега дІадолар доладарах. Дика дІахьу заводе материалий кхох бара хьажар. Укхаза планах лерхІаш хинначул 7 процент кІезигагІа дІадахийтад доагор, 4,8 процент кІезигагІа Іи, 4,1 процент электроэнергиа.

ХІана ворхІлагІча бетта тхьо дІадахачул тІехьагІа заводе гучальний ворхІ бетта программа кхоачашьйь коллективаш. Къаьстта белгальйий нов. В. Маркова кулгаллеча АВТ установка коллектив. ИштаЛагІча цикле кхоачашйир технологаша шоай задани. Дайттаьагічен дІайттаьагІчен нийле деня август бетта чотах продукци арахецаш я цхьалагІча цеха О. Д. Баллен керте латта № 19 болен А. П. Беглярова кулгаллу № 39-6 болен установкаш. ХІаьта нов. Б. Ю. Чибисов керте латтача цеха еррига установкаша кхоачашъйй ворхІ бетта задани.

В. ГОРБАЧЕВ,
нефтемаслозавода дивномист.

Шоай денна—совгІаташ

Машинаькъахой Борисгоэлш ден сийна къахьегама вахте латт грозненски тепловозникаш. Ах шера укхаза кходаьл 740 тонн доагор, 23 эзар киловатт сахьат электроэнергиа, планал совгІа дІабихьай 300 эзар тонн муль.

Дика дІадолалаь дено къахьегамхоша шоллагІа ах шу а. Хьалхарча ах бетта кходаьл 50 тонн доагор, дІабихьай планал совгІа укха муль.

Шоай лицевой счеташ тІа дика толамаш дІаладаь машиниста Шмаргунова, Дудургова, Кутешева, Мельникова, Бокова, Алиева, Белика, кхычар.

Г. ФЕДОРОВ.

ХЬУНПРОМБОАХАМО ТОЛАМАШ ДОАХ

Октябра 50 шу дизара юбилейна совгІаташ кийчуу Сунженски хьунпромбоахама коллективо. Валови продукци арахецара ах шера план 105,6 проценти хьу арахоадара план 102,3 проценти кхоачашьйй боахамо. Хьалхарча ах шера капиталовложенешта хьожаль еррига средствам биззал карадоазалъй.

Ше тІайнйа социалистически дехараш кхоачашдара доккхий толамаш дахьаш Кагерманов Мусиш начальник волча, коммунистически къахьегама коллектива цІи яккха къовсам доаттабеча Бамучеи хьун участка коллектив. Из участок ... моттиг хьакъ ...

кха дотІаш деххача хьалашка ше тІайнйа декхараш эзза кхочашдаьд цу коллективо. алапе фонт 4 эзар сом а кхолеш. Цул дикагІа йола хьу кийчъа бригадаш й П. Спачиновни Х. Исчандови керте латта. Коммунистически къахьегама коллектив яха цІераш яхара къовсам доаттабу карий комплексни бригадаш.

Болх дика бе а лесничие А. Черемухина кулгаллу. коммунистически къахьегама коллектив яха цІи яккхара къовсам доаттабу ... лесничества коллектив. ... хьун болх ... лесничестваш дикагІа ...

тха лесничество. ХІаьта цу гІулакха хьакъехьа а хІаналехьа тикка доккхий хІачаш а лаьхаи на. Лесничество шаьгІчарех лерхІ бригадаш П. Маринина йола. коммунистически къахьегама коллектива цІи оккхара къовсам доаттабу хьункультурниций бригада. коммунистически къахьегама ударник вола тракторист В. Титоренк, лесник И. Шевцов, кхыбараш.

Укх шера 12 поле хьунпромбоахама участкаш ...

гама коллектив яха цІа яккхара къовсам доаттабеча, къона инженер И. Харин керте волча Орджоникидзевски хьун-завода коллектива а. Дикал дакха йолаш я хьунзаводе кийчъа, вай мехка тайтайнарча вайонашка тІаххийта колозочни гектор, вальянопйа клепка, музыкальни мебельни деталеш. Укхалаьта производства хьалха латтараш ... ба коммунистически къахьегама ударникаш ... бригадаш керте латта И. Антоненко, станочникаш коммунистически къахьегама ударникаш А. Кузьминева, В. Кудаева.

Дика вІаштІехьа болх бе автоколонна. Автоколонне дикагІа ... за коммунистически къахьегама ударникаш И. Грибанов, И. Курбатов, Хь. Эвельдаев, Н. Гадаматов, кхыбараш.

Хьунпромбоахаме коммунистически къахьегама ударник волаш вертина а 160 саг ва. коммунистически къахьегама коллективий цІерагш текха 7 бригада, цхьа цех, ремонтно - механически мастерской коллективаш я. Коммунистически къахьегама цІи яккхара къовсама текдараш къаьсттта тІайнйа 534 саг ва тха еррига коллективе.

Сунженски хьунпромбоахам саьола шин ш а едаш долча нхе йен балха ніерагІа ала кийчлиш я. ... участкашка цехаш ... балха ... графикаш. ... технически а культурно-бытовой а ...

... не чІоагІбина а хьакъехьа де деза гІулакхаш. боча бІарий аллей егІай, спортивни площадкаш кийчъяь йоалаш латт. цІе уголок кинофильмаш хьувкъаргдолаш кийчъяй, почтан парикмахерскен цІенош даь, кертача цІенош ка столовии магазин хьайилдай Мужеча. Первомайски хьун участка клуба капитальни ремонт ба хьаьнай.

Укх шеревха а хьунпромбоахама фонда чотах баьхлоашта ... а 40 саг хинн... хьунпромбоахама ваза.

Ф. ПОМОТОВ,
Сунженски хьунпромбоахама ... председатель.

КъилбаседаІ - ХІирий АССР. Эвлаш дІачуийбоча Моздокски пункте корда къдавльмо элот кхьичуз Дагестана, Нохч - ГІалгІайчен, Къилбаседа-ХІирлашкахьевна. Ставропольски Краи боахамашкара. ... Укхаза элот дохьом сон транспорт говеш, сорт нийса ... стаду. ...

СУРТА ТІА: ... элот хьаржеш вола лаборатня Алла Маркина.

Н. Тарасова сурт. ТАСС фотохроника.

ВАЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДАЬХЕН КЕРДА ТОЛАМАШ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIа тIа).

миллиарда сома мах.а (16); чудыхаьа духьаду пазата барзкъаш — 406 миллион барзкъа (8); тIехпаьха духьаду пазага барзкъаш — 122 миллион барзкъа (13); ледата кога тIирс — 280 миллион пар (8).

Чхьаьрий лушари форда продукташ яхари — 3,5 миллион тонн; сахьаташ — 18,0 миллион сахьат (6); радиоприёмникаш радиолаш — 3,1 миллион (20); телевизораш — 2,4 миллион (12); холодильникаш — 1.279 эзар (24); мебель — 1.067 миллион сома мах.а (9).

Тоаденнад промышленни предприятей балха технико-экономически хьоккхамаш. ТIехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лаккхъяра ах шера план. ДIадахача шера хьалхарча ах шераца нийсйича промышленносте къахьегама овсарле 7 процент совгIа лакхъеннай.

Иштта кхоачадъяьй промышленни продукци хьаьрга дIабода мах лохбара план а. Из мах лохбарах плана совгIа кходаь ахча 400 миллион сом гаргга хиннад.

ДIадахача ах шера берригача халкъа боахаме хинна пайда 16 процент дукхагIа ба, хIаьта промышленносте — 20 процент.

Промышленность бIерача хьайкийна план кхоачашъяьне а, продукци арахецара, къахьегама овсарле лакхъяра, пайда бара валанеш кхоачашъяьан цхьайолча предприятешна.

Ах шера дукха хьаде доладаьд хIаназарча технически дIадехараша маяххара дола кердача продукци дукхая тайпаш. Халкъа боахама юкъейннаьй цхьа миллиона ах миллионо изобретени а рационализаторски предложени а. Цунца цхьана цхьайолча министерствий къахьегама предприятеша кхоачйиьъкъаьстача предприятешка хьалха даьгга техника, хьалха дагга технологи юкъехкахьара, производствана механизаци автоматизаци ара шоашта оттаь задане. Укх тIехкхьарча шерашка эксплуатацие дIасиначе дукхача предприятешкеи цехашкеи проектни нигага кхоачадалда чон, болат, прокат, фосфоритин хьоар, химически оборудовани, цемент, кхьахт, цхьайола кхи тайпа продукци арахецилга.

ЮРТА БОАХАМ

Колхозашеи совхозашеи, боах ЦСУ хоама тIа, балхаш дика вIоштIехьдаьха дIайийнай бIаьстан юхе мо культураш. Уж дIаера боахамаша оттаь хинна план тIехкхоачашъяьй.

Мехкарча дукхача районашка ка бола алаташ чуэца доладеннад. Массанахьа а деш балхаш да мангал хьокхаш доакъараш кийчдеш. Цхьабакъда, мангал хьоккхилга вIаштIехьдаьккхара дахье кхоачамбоацараш да дукххача моттигашка.

Толамаш даьхад хьайбай боахам дегIаккхилара дахье. ДIадахача шера хьалхарча ах шераца нийсдича колхозашкеи совхозашкеи 21 процент дукхагIа даьккхад дулх, шура — 8 процент, фуаш — 15 процент. Юкъера лаьрхIача йовкха шура 6 процент дукхагIа хиннай. Пачхьалкхенга доахкие дола доадам тоаденнагIа да, фуаш дукхагIа ду котамаша.

1-ча июле колхозашкеи совхозашкеи хинна хьайбаш еррал дар: доахан — 70,6 миллион бежан (саьхча цу хана хиначарца нийсдича 6 процент дукхагIа хиннад) цу даьхе детта доахан — 23,8 миллион етт (1 процент дукхагIа); хьакхарч — 36,5 миллион хьакха (8 процент кIезигагIа), жиин газаший — 136,9 миллион корта (6 процент дукхагIа). ДукхагIа хиннад бахача наха цхьай доалахьа да дIахье доахан, жа, газаш.

Хьайбай боахама продукци дукхагIа яккхаро йиш хилийтай пачхьалкхен закупки хIаамъяха, массе тайпана боахамашка уж укх боарама хинна. Доахана коа тIари оалладараш дийна доахан эзача — 5,5 миллион тонн (1966 шера хьалхарча ах шерана нийсдича 23 процент дукхагIа кийчалъад); шура — 20,6 миллион тонн (6 процент дукхагIа); фуаш — 8,4 миллиард фуъ (7 процент дукхагIа).

ТIа-тIа чIоагIдув хьаенай юрта боахама материально-технически база. Ах шера юртбоахамга кхаьчай 139 эзар трактор (15 гаьра низ болаш лаьрхIача 294 эзар), 46 эзар грузовой автомобиль, 43 эзар алаташ чуэцу комбайнаш, 17 миллион тонн минеральни удобренеш и. кх. дI.

ТРАНСПОРТ

Грузооборотен мухьаш дIа-юха дIахьарей план кхоачашъяьй массе тайпа транспорто. Грузооборота план кхоачаш ца ечи йисача хи тIарча транспортагара дIайиккхача. Сохьа хьалхарча ах шераца нийсйича магистральни транспорта грузооборот (1054 миллиард тонно-километр) 8 процент дукхагIа хиннай; хи тIарча транспорта грузооборот (53 миллиард тонно-километр) — 4 процент, массаза а пайда эцаш йола автомобильни транспорта (26 миллиард тонно-километр) — 8 процент; мехкаьтта проводной транспорта (89 миллиард тонно-километр) — 9 процент; фоьрта транспорта грузооборот — 15 процент дукхагIа.

Фоьрта транспорто ах шера план тIехкхоачаш а яь, пувха хьажа 17 процент дукхагIа дIа-юха кхийIаб пассажираш.

Массе тайпа транспорташка баь пайда 1966 шера хьалхарча ах шерарча 11 процент дукхагIа ба.

КАПИТАЛЬНИ ГIИРСАШ ХЬАЛДАР

Централизованни капитальни вложенеи чотах дIадахача ах шера болх бе болаьлийтай эррига а дIалаьрхIача 9 миллиард сом совгIа мах болаш керттера фондаш. Пачхьалкхен централизованни капвложенеш 18 миллиард сомига дIа а кхаьча, 1966 шера хьалхарча ах шерана нийсйича 6 процент дукхагIа хиннай.

Цунна иккхана кхоачаш ца еш йисай керттера фондаш, производственни мощносташ, пачхьалкхен централизованни капвложенеш бола бе болалийтара хьалхарча ах шера план.

Къахьегама овсарле 6 процент лакхъеннай гIишлош хьалъеча, кIезигагIа дукха лохбеннаб гIишлой-монтажни балхаш дарга дIабода мах. Подрядни организацей пайда 6 процент лакхбеннаб. Цхьабакъда, хьалхарча ах шера къахьегама овсарле лакхъяра, пайдам кара, гIирсаш хьалдара дIабода мах лохбара задакеш кхоачаьъьан.

ХАЛКЪА МАТЕРИАЛЬНИ ХЬАЛТОРОН КУЛЬТУРНИ БОАРАМИ ЛАКХБАР

Юкъера лаьрхIача халкъа боахамера болхлой гIулакхера нахи ах шера 81 миллион саг дIана вай аьнна бар. Юкъера лаьрхIача шар алхана эпа алапи совхка хьалхарча ах шерана нийсдича 3,5 процент лакхагIа хиннад. ДукхагIа хиннад продукци йохкарах колхозашта хьатIадоагIа ахча, хIаьта из бахьан долаш лакхбеннаб колхозхой къахьегама тела мах а. Общественни потреблене фондаш чотах бахача нахага кхаьчад 24,1 миллиард сом, е 1966 шера хьалхарча ах шерарчул 6,7 процент дукхагIа.

Пачхьалкхени кооперативни торговле розничн товарооборота боарам вIаший нийслеча махкаща лаьрхIача 9 процент лакхбеннаб. Розничи товарооборота хьалхарча ах шера план 102 процент кхоачашъяьй. Цхьабакъда, товарооборот дикка лакхбеннале а, боах ЦСУ хоама тIа, бахача наха хоаттачо ахьадолча товарашца хIаиз а биза IалашбеIш бац уж.

СССР хьахьарча торговле оборот ах шера 7,5 миллиард сомега дIа а кхаьча, 7 процент дукхагIа хиннай.

Пачхьалкхен чотах чуIа цIенош хьалдеча кооперацие чотахи эксплуатацие дIаеннай эррига а дIалаьрхIача 21 миллион квадратни метр чуIе мотиг бола 500 эзар совгIа керда кварира. Цул совгIа, бахача наха шоай чотах а пачхьалкхен кредита новкъосталца а шоашта хьалдаьд дукха цIенош.

Бахача наха бытовой гIулакхаш доахам 17 процент лакхбеннаб, цу дахье юртанка — 26 процент.

ТIа-тIа дегIаяхаш хьаенай халкъа образовани, Iилма, культура. Массе тайпа дешарча чулаьцна мехкара 73 миллион совгIа саг, царех 48 миллион общеобразовательни школашка доаш хиннав. Укх шера кхалъра боахаме хьоажаву лакхера образовани йола 470 эзар совгIа специалисти (10 процент дукхагIа) юкъера специальни образовани йола 800 эзар гаргга специалисти (20 процент дукхагIа). ТIа-тIа тоадув хьаьнах бахача наха деш дола медицински гIулакхаш.

Советски Союзе бахаш нах 1967 шера 1-ча июле 235,5 миллион саг бар.

(ТАСС).

МИШТА КХОАЧАШДУ ЮБИЛЕЙНИ ШЕРАРА ДЕКХАРАШ?

ДАЬХЕННА — ДУКХАГIА ЯЛАТ

Дукха къахьийтад Сунженски района «Победа» яхача колхоза механизатораша, кхаш леладераша юбилейни шерара хьувкхьам лакхбара. Октябра 50 шу дузача денна къахьегама лакхарча толамашца накъбаха ден денна колхозхоша: хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача ткъаьялх центнер гуразьа буъ мукх, планах боагIар 22 центнер мара боцача, планах лаьрхIар ткъаь кхоъ центнер мара доацача, ткъаь ворхI центнер кIа чуда, планах лаьрхIачул пхи центнер дукхагIа торах ккха.

ДIадахача шерий опыто хьахьоах алат групповой методах чуйицар пайдаэнагIа долга. Цудухьа укх шера а цу методах ду оаха балхаш. ХIара комбайнай группана кулгалде оттаьь балха говзал лакхагIа йола механизатор. Царна юкъе ба коммунисташ Крапивин Василий, коммунистически къахьегама ударник Агарков Михаил, Дижевский Александр, Калайтанов Михаил. ХIана тха боахаме чуэца яздаш дола гуразьа дуъ алат ехо эзар гектар я.

Ялат чуэцара Iалашвате чIоагIа кийчо йир тха механизатораша. Хьалхе а кийчъяьр алат чуэца комбайнаш, ехайола техника, къастаьр кхай тIара алат кхухьаргдола транспорт, белгалдаьхаьр маршруташ. Иштта дика кийчо йир кхаш леладераша алат чуэцара. ХалагIа хир тIахъора дар. Ялат чуэца делар лоашпача хана дош а ца деш. Цу хьакъехьара къовсам дIаболабелар алат чуэца доладалча хьалхарча дийнахьа.

Хьалхарча тракторно-полеводчески бригада мукх хьакха араьдар хьалхарча дийнахьа шийтта комбайн. Цу дийнахьа алат чуэца болабелар шоллагIча тракторно-полеводчески бригаде а. Гектара сиха чуйица бьйлар 754 гектара тIара гуразьа буъ мукх. Дика къахьийтар укхаза комбайнераша, шофераша Самодуров Якова, Ручиным Николайа, Гуляев Ивана. Ихьаьнча а эа дIаэоаш цар шоай сменни декхараш тIехкхоачаш деш.

Механизаторий къахьегампара бетам ялат дика хьувкъаро санна совбаккхаш цхьаннa а хIама, хIана аьнна цар кхетаду шоаш хьийта къа зе хьа ца доаьр. Дика ялат хьувкьаьн укх шера тха колхохоша — хIара гектара тIара 37,1 центнер мукх чуйицаб цхьоалагIча бригаде, планал 15,1 центнер а тIаьйнача декхарел 11,7 центнер а дукхагIа ба ца.

Ялат дола доладаьча хьалхарча деношка дена далалир пачхьалкхенга ялат дохка. ХIанале Даьхенна дIаденна ялат 6790 центнер да планах доагIар 5000 центнер мара доацача.

Сихбеннай хьатташкара бола а. Укхазара бохлой тIерт ялат сихагIа цIендаь а долъадаь а даьккха склядашка чудакха. Ялат цIендеча геттара дика къахьег Леонова Дарьяс, Тимурзиева Совдата, Евлоева Iайшета. ХIара денна тIехкхоачашъю цар шоай сменни задане. Царна уллув ба ялат цIендеш бераш кхин нах Александрия Евгенийя Буторингар, Межуев Владимир. Къона бале а балха опыт йоакха ца е а шоай новкъостел тIехьа ца деш лелархой.

Дегаш айдена къахьегаш ба хIана алат чуйица даьнача участкаш тIарча чах аргIаш деращ а. Трактористаша хьагчаду ча, вокхар аргIаш ду, цунна тIехьа дисковани а бийа лаьтта оах, хIаьта цхьадолча кийчдаь даьнача лаьтта пожнивной культураш дIаюв. ХIанзе цхьоалагIча тракторно-полеводчески бригаде бIаь ехткъа гектара тIа дIайийнай пожнивной хьажкIа, шоллагIча бригаде — 123 гектара тIа.

Гуразьа буъ мукх чуйица бохлашe а леладелар тхо кIа хьакха. Оаха дIалийначар дикагIа долча кхаь сортах дола кIа. ДукхагIа хийнах «Безостая-1» яхача сортах дола кIа. Эттара хьалха чуэца доладаьр из дар, хIаьта хIара гектар тIара — 30 центнер кIа дел, планах доагIачул ворхI центнер социалистически декхарел кхо центнер дукхагIа. Ала деза, пхьанцайолча участкаш тIара кIа кхы а дукагIа хьийкъалга. Иштта, шоллагIча тракторно-полеводчески бригаде Крапивин Василе, Агарков Михаила комбайнай группана хIара гектара тIара 40 центнер гаргга кIа доакх.

Иштта, тха боахаме кхиду «Мироновская-808», «Леонардо» яхача сортех дола кIа а. Цу фух дар а гектара дика хьийкъад.

Аьрза кIа колхоза центральни хьатта хьа а кхухьаш цIен а деш пачхьалкхенга дохк. Хьалхара эзар тонн кIа Сипсоа-ГIалийтIарча алат дIакийдеча пункте хьаенай шофераша ил. Кибиопа, Лазарева, Васюкова.

Белгалде деза, массайолча комбайнаша бола геттара дика белга. Къаьстта белгалъьннай Калатайнов Динтре агрегат. Цу агрегата тIа бола беш ба цуо кьонгаш-дешархой — наI штурвальщики шоллагIа-вар комбайнщики. Юртбоахама техника шоашта дукха езарах цар вIаштIехьдоал хIара денна шоай сменни задане дикка тIехкхоачашъе.

ХIара денна дукхагIа хул колхоза хьатташка дIатеза кIа. «Сийлахьбоккхача Октябра — ударни къахьегама» яхача денах къахьегаш ба хIана кхаш леладераш.

Тхо гIерт доа ца дени сихеи юбилейни шера алат чуэца, пачхьалкхенга 8.700 центнер планаа совгIа алат дохка. Цо тхова карагIдаргда.

А. ТИМОШЕНКО,
Сунженски района «Победа» яхача колхоза керттера агроном.

ХIАРА САХЬАТА КХОМБЕШ

Укх тIехьарча хана ватахьа дукха дагIац Кьекаре догIаш ца делхаш. Ахархой балхаш чIоагIа юхадетт цар. Къаьстта новкъа да догIаш доакъар Iалашдеш боахкараша. ВIалла ца хиннача тайпара сахьата, мискота хоа беш, цох пайда эцаш хила веза уж.

Иштта кхетаду шоай декхар «Экажевский» совхоза къахьегамхоша. Укхаза дика кийчо яьй доакъар Iалашдара а цу доахана Iа доаккхаргдолча моттигашка хьакхахьара а. Цу гIулакха лаьрхIа кийч а яь хIана хаоттам дика хиначa хана бола бе йолалургья 10 совгIа трактории косилка, 11 йолхьинг, 8 волокуша, 8 оборудовани машин, ши тракторни тележка, кхийола техника.

Хоаш ма дий за дIа мел йоза доакъаро шийчам, дикал йоаелга, цудухьа механизатораш сардагIбаьннаб. ДогIа ца делхача денош «йистош» а йоахаш укх халахьа уж хьекха баьннаб 380 гектар тайп-тайпара баьцаш. 160 гектара тIа йол хьагулъяьй, хIаьта фермашка хьаэзай 1000 центнер совгIа.

Еррига а совхозе хьакха езар 785 гектар дIайийнеи 350 гектар ерий хьалтIаьнеи баьцаш я. Дукхьал доакъар Iалашдара вIаштагIелла 4 бригада а цу боахаме. Царна кулгалдеш ба дикагIа бола механизатораш.

Совхозе хьалха латт Аьли-Юртарча отделене Евлоев Бахьаудина кулгалду бригада. Укхаза хIанзехьа а 150 тонн сийначa мукха силос еллай. Цох дIатехай дукха ха йоацаш 40 гектара тIара хьечча вIаштагIелаь дIабийна кеви тоарахи. Дика хьийкъаь укхаза 130 гектара тIарь ерий лаьна баьцаш а.

— ШIалаьрхIача еррига а тхоа ярьа 400 тонн дика бол, — йоах отделене управляюще Сапралиев Муса. — ца я планал 30—40 тонн дукхагIа. ХIана керттера дар — ца сихагIа чуэцийта да. Йоачаша дутаре дукха бола хетапар тхъна цох, техника шортта я, бола хьийе ца бо.

Цаха бола дикагIа бергбола доакъар дукхатIа Iалашдара ваьгкьаш лезаргдолаш вIаштIехьдаьккхал совхоз гIулакх. Йол чуйица ячнача цох 10 процент механизатораша закупочни махъех йохкарга. Масала, ватахьа санна 1610 тонн Iалашйича цох 161 тонн механизатораша йохка йиш йолаш я совхоз.

Доакъар Iалашдеча къахьегама овсарле лакхъяра, социалистически ялх шерагIа йоаржлора гIо ду хIара 10 дийнахьа баьна балха итогаш а еш укхаза котбаьннараш тэлача ахчан прениша, бараш кара телача Цена ваннели. Из хIана Евлоев Бахьаудина бригадага я.

М. ХАСУЛТАНОВ.

Кубански элеваторашкеи алаташ дIачуийдеча пункташкеи цахаддаш хьачуух дошо бос бола алат. Краснодарски крайлаьтта лаладераша лаьрхIад Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дузе ди денна хьувкъам ккебарцеи даьхен амбарашка 2 миллионни 720 эзар тонн алат чутоссарцеи белгалдаккха.

Каневски элеватор — Кубане эгара йоккхагIа йола — боккъонца алаташ чуэца сиха ерцачo хана 6500 тоннега кхаьчача дола алат дайнеи бийсаннен дIачуэца низ болаш я.

Сурта тIа: Каневски элеваторе.

Б. Шулемова сурт.
ТАСС фотохроника.

МАМОГГА ДИКАГIА ХИЛИЙТА КIА

— Керттерча алатий культурах да кIа Нохч-ГIалгIай республике. ХIара шера республика колхозашеи совхозашеи 90—100 эзар гектар оах гуразьа дуъа кIииа. Хьалха латтача дукхачарча боахамаш хIара гектара тIара 25—30 центнер йоакх цуо.

Цу боахамех а Сунженски района «Победа» колхоз, № 15 йола Грозненски шурий совхоз, Гудермеса района боахамаш, кхыйараш.

Гудермеса района къахьегамхоша хIанзале а кхоачашъяьй пачхьалкхенга гуразьа дув алат дохкара план. Гуразьа дийна алат балхаш дIа вIаштIехьдаьха чуэрам я «Новогрозненски» совхоз, «Кавказ», «Октябра 10 шу» яха колхозаш.

Цхьабакъда, дехар кIа хьувкьараш, ца дукхагIа лаккхараш кийчараш лаьтта ца Iеш, из мамигга дикагIа хилийтарах а латт.

Советски селекционераша хьакхеллa кIии чIоагIеш ца болаш дола сорташ.

ЧIоагIача кIииа без боалоза хьесапе маза болаш гарзай хIамаш еча болаш ба. ЧIоагIача кIииа хьоарах аь гарзаш чIоагIагIа, маьргIа, чам болашагIа хул, фуннагIа тIама хьаеш хилча бол дикагIа хьоккхалу.

КIии чIоагIал беллакаш ферментативни комплексаш цун хьоараца дукхагIа хилараз а хIаьта иштта цунах хьадаьча дара чам тоабеш бола маза дукхагIен дикагIен хиларах а латт.

ГIулакх сенах латт аьлча, из латт, ниш болча кIии сортех даькхача хьоарах бол хьокхабеча хана ва дукха хий чуэцаш а из чIоагIа овсара хулаш а хилараз. Цу тайпарча кIииа хьоарах бал бол дукххача хана сурган латташ а на тIадаш а хул, из чIоагIа доардIаме да, хIана аьлча бол хуьпа ца луш, дика латт цун форма.

Ниа бола кIа эсалачоах тезача эсаладар тоаду, цудухьа ниа болча кIих пайда эц белокаш кIезигга йоахкаш, маза йо хулаш долча цу эсалача кIих хьоар тоалара.

КIа дика хилара доардIаме за из къаьгга шьера хилар. Хьоар оасава хулаш долча кIиша нийслача къаьга шьера боргIаш дола кIа сорташ белах дукхагIа боаллаши бол маза болаш хул. Ниа болча кIиний хьоарах болаш дукха хул, хIаьта из дакъах шира ца йоалаш дукха ялл, цуш форма кийса а чIоаргI дика а хул.

КIии хьоарах дар хьахилара «ниа» биохимически белгалонашна бувзабенна ба, хIаьта царех доаккхарган белкови белах маза хулийташ йолеи веществаш дукхагIен дикагIен хилар я а. «Ниа болча» кIиний маза хулийташ йола веществаш эластически свойствааш дика йолаш хила еза (бол дика хьовзалуш, 12—18 сантиметр бIаьхлуш). ГОСТ-а тIа оттадаьча, цу кIииара белах маза хулийташ йола бийла веществаш 28 процентал кIезигагIа йоацаш хила еза.

Из цу тайпара хулийтам хилча, белах маза хулийташ йола кIиипарe веществаш дукхагIен дикагIен хулга сортий тIехьенийсвойстваех тайпа хинна ца Iеш, иштта из хьалкхехьар агротехникаш хаттама хьалехо тийша а да.

Нохч-ГIалгIай республике хьалкхеда йиш я гуразьа дуъча ниа болча кIиний сорташ. Массазарча кIениех дукхул 40 процент дукхагIа мах дув пачхьалкхено цу тайпарча алатах.

Вай республике районированни долча гуразьа дуъча кIии сорташта юкъе нийа болчарех доархIаш да «Безостая-1», «Новоукраинка-83».

Яйинса дукхагIа дIатув академика П. П. Лукьяненкоа хьакхелла «Безостая-1». Гуразьа дуъча кIии ца сорт хьувкъаргеи алат дика хиларгеи тиллача шийка нийса кхы цхьаькха доаца, кIиний селекцена юкъе, дархIа а доагIаш, эттара дикагIа доархIаш да.

Цхьабакъда, «Безостая-1» яха ниа бола кIа шоай кхаьнга хьалкхедеш йолча Нохч-ГIалгIайчен колхозашеи совхозашеи наттахьа мара эцан цунца совнагIа телаш бола 40 процент мах.

Семенной участкашка агротехника боккъонаш телхаеш хилча, боахамашка чудаш йола семенной материал эсала хул, хIаьта из тоьал чIоагIа Iаткъ алатийна. Фу дIаоттадеча хана хьажа деза дIаэгера из мишта хурга. ЦIастталеш дола фу еккъача, фо дика чухкетача помещенешка хила деза.

Цудухьа цхьа бахьан довлаш мичал ваь цхьаьолча боахамаша дIатадача алатех 40 процента чеччел 10 процент мара совнагIа мах эцаш ца хилар. ГIулакх сенах латт аьлча, из латт, чIоагIачен ниа болчен сортех долча кIиех совнагIа телаш бола 40 процент мах белгалдарча ГОСТ-ана технически дIалехарашка хьежжа уж хьалча маза телаш ца хиларах. Цу тайпарча фух кхелача алатийна.

Иштаьча санна дIаэцдала дIалаьхьа чIоагIен ниа болеш кIа цу дIалехарашка хьежжа ца хуле, хIаьлча кIих душ йола мах мара лоац цунах. Цу хана эттара дикагIча сортех доархIача кIаьлача кIии сорташкара дIалехарашка хьежжа долча ниа болча кIих 10 процент дукхагIа ду мах кIаьлача кIих дуча.

Цу тайпара, ниа бола кIии (масала, «Безостая-1», цхьаццадола кхы тайпа сорташ) хьалкхелеча хана агротехнически хьалаш кхоачаш да дароккха экономически эе ду.

Республика колхозий совхозий кулгалхоша а специалисташа а теркалъе еза ниа болчен чIоагIачен кIиний фуй а из хьалкхедара а балхалонаш.

Гуразьа дуъ кIа фуй участкай севооборота дIаде деза мошача довкъарийна лаьрхIа гуразьа дIайийна кхале-бобови баьцаш чуйиначул тIехьагIа а хIаьта иштта алата-бобови культураш хьажкIаш чуйиначул тIехьагIа а. Аренна зоне (богарни хьалашка) фуна лаьрхIа кIа, дIадеш деза пераш тIа.

Обработка дикагIа йолча хьамашка, органически минеральни удобренеш а еесаш е еза.

Фуна лаьрхIа кIа дIалийнача участкашка къаьстта чIоагIа къовсам лоаттабе беза овсарча.

Гуразьа дуъ кIа кхаьчачух тIехьагIа къаьзаро аттаро къаьста а додеш чуэца деза. Ялат доккъаленна хьалхагIа касарах тхьал а эцаш, арда деш ца. Аьрза хьакнак кIа фуна совлакъагIа кхоачалон сихха цIандаьча а дегъадаша а дарглан. ТIуналу 13—14 процентал дукхагIа хила йиш яц алатийна.

Боахамаш гIулакхашта кIа дIадуча хана массазара агротехнически балхаш кхоачашъяьрал совнагIа, цIена хашта уIла тIаьхйита еш тIадаьлначул тIехьагIа цунах зуламера чоалхаш ца латийтара.

ГIулакх сенах латт аьлча, из латт, кIа хьувкъам лохбеш йола дукха сакхла хIамаш санна дикка ца Iеш, алатий клопаша, къаьстта а зуламерча чоалхаша, хьунъкъам лохбаь ца Iеш, алата дикал а эшаеш хиларах.

Кор боалаш кхача буаш йолча йоккхача клопашеи цар личинкашеи алатийнара хий хьаьгуд, юхьанцарай йолаш цунна юкъе а ухийтaш шоайшиарча ферменташа новкъостал ду тIаьлийнача алатанара белокий зара. ХIаьта из бахьан долаш дораш хобалу, Iажаргалу, йоккхалу, тIаккха хьалтеш лакхлаш, дегIадаргIен, цхьанцайолча хана доь.

Цу зенаша алата доал 30—40 процент кIезиглу, хIаьта белах маза хулийташ йола цуш свойствaш а эша.

Зуламерех (къаьстта а кхерамерча чоалхаш) кIа ларда шоай ханнахьа чакхъяхка еза къовсама агротехнически химически методаш. Зуламерча чоалхашца къовсам лоаттабара къаьстта а пайдана а сихха дIавоаьш тохаш йола вофатокс яха препарат.

Юхьера а белгалдаккха лоагIа, фуна боаламе гIулакхашна лаьрхIа дIалийна кIа хьалкхедара агротехника дика леладаре а хIаьта иштта клоп-чоалхаш санна йолча кхерамерча зуламерегах ларбаре а чIоагIачен ниа болчен кIиний товарни дикал лаккхъергхилар а вай республика колхозий совхозий экономика дикка тоергхилар а.

А. АХМЕДОВ,
пединститута Iилма-технама сектора веккхагIа вола Iилмай белхо, доцент, юртбоахамий Iилмай кандидат.

ГIИШЛОШЪЕРИЙ ДЕКХАРАШИ ХАЛОНАШИ

ТIехьарча шерашка вай республике хьаьнннай дукха подрядни гIишлой организацеш. Кагий, вIаши бувзам болцаш хинна гIишлой организацеш хIанз доккхий балхаш деш йола ниа бола предприятеш а хинна дIаьттай. Нагахьа санна 1965-ча шера 0,9 миллион сома мах.а (шера) балхаш де йиш йола 36 подрядни организаци хиннаяле, 1967-гIа шу долалуш уж 46 яр, 1,6 миллион сома мах.а балхаш а деш. Шеръеннай гIишлой индустрие база, лакхбеннай индустриализаце боарам.

Сиха дегIаухь духхьал шоай низаяна подрядни организацеша кхоачашдеш дола балхаш. Сохьа ах шера даьчул 16 процент алсамдаьннад укх ах шера даь подрядни балхаш. Тале а цхьайолча организацеша кхоачашъьан шоай план, тайп-тайпара кхоачамбоацараш нийсдуш хилара. Ах шера план кхоачаш ца ец йисай 25 организаци. 3,8 миллион сома мах.а дола балхаш цаса даьза Гроэргача подрядни организацеех ахашеш кхоачашъьан къахьегача овсарлен йола задане, дукхачар кхоачашъьан балхашка дIадолдо дозаре план. 500 эзар сома совгIа де хиннад цу тIагIолла.

Хьалхарча квартале баьча балхада итогаш лаьчул тIехьагIа гучадаьннад плана керттерча кхаь хьокхамах цхьаккха а кхоачашъяьнаб йола организацеш болга. Царех я «Грозпромстрой» треста СМУ-3, СМУ-8, цIенош хьалдеш йола комбинат, «Чечингсельстрой» №№ 557, 101 йола дIахьа леладеш механизированни колоннаш, «Чечингушводстрой» № 4 йола ПМБ, кхыйраш а.

Дукха доархIаме гIирсаш хьалде лерхIаш да 1967-ча шера Грозненски химически комбинате, нефтемаслозаводе эксплуатаце дIаэлла езаш я йоккхий производственни мощносташ, хьалхь йистеиекха езаш я Наьсарера трикотажни фабрика, Вознесенски газобензинови завод, кхыйраш. Бакъда, подрядни организацеша мела дечагI цу доархIамегIарча объекташкара болх тIехьайоах уж эксплуатаце дIаялара хаьаш. Ах шера задани нефтемаслозаводе гIишлой балхаш дечаь кхоачашъяьй 79 процент, цементни заводе — 13 процент, трикотажни фабрике — 82 процент, челинструментий заводе — 6 процент. Иштта кхы дIахо а. Иштта план кхоачаш ца яра керттера бахьан да эксплуатаце дIаьлла езача доархIамегIарча объекташка балхаш сихагIа чакхдахара шоай материальни а къахьегамхой а низаш подрядни организацеша оарцагIа ца дахар. Белгалдаккха деза кхыча, уж санна доархIаме йоацача, объекташка подрядни балхаш деча план кхоачашъяьра процент дукхха лакхагIа хилар. Масала, «Грозхимнефтестрой» треста №№ 7, 9 йолча гIишлой-монтажни управленеша подрядни балхаш дара пхе бетта план 90 процент кхоачашъяьй, цу юкъе доархIамегIарча объекташка гIолла — 79 процент. Цу треста СМУ-6 подрядни балхаш 86 процент кхоачашдаьд, хIаьта доархIамегIа йолча ацетонови завода кормовой витаминий гIишло хьалъеча 31 процент мара кхоачашъяьяц план. Цу тайпара сурт го йиш я кхыча организацешка а.

Шеехашта кхерам тIатуесаш за 6—8 шера хьалхе дерзча гIишлош гIтдакхам. 1960-ча шера деза еш латт цементни завод. Массаза санна кхоачашъяьц укхаза подрядни балхаш дара план, цутуьха таьхаш а яп планах дIадаьхийта лаьрхIача ахчах 30 процентах мара пайда ийна ца хилар. ХIаьта завод-м кхаь шера хьалхе ча хиннайий. «Грозпромстрой» треста № 3 йолча гIишлой-монтажни управлене 61 процент кхоачашъяьй ялх бетта план, хIаьта цементни заводе — 13 процент.

Кхы дикагIча хьал дIа ма Наьсарера трикотажни фабрика а. Кхаь шера йистеяккха езаш хинна хIанз аллагIа цу да ерша латта.

Шорта лел нах чуIе цIенош даьра бола а. Цу дахье ах шера дара 39 процент мара кхоачашъьян подрядни организацеша. Буррийтта организацие план кхоачаш ца ярах 23-эзар квадратни метр нах чуIе цIенош эксплуатацие дIа ца луш IIсал. Ала деза, подрядчикаша план кхоачашъяра зерро-га хьалаш велаш кхинадга: дIадоладаь йистедаьккхаза дукха цIенош дар шу доладуш. Иштта, «Грозпромстрой» треста дIадоладаь 55,1 эзар квадратни метр цIенош дар. Хьалхарча ах шера цар пхаьхьан йистедаккха деза 28,2 эзар квадратни метр; даьккъа 11 эзар квадратни метр мара ца йистеьккхар. «Чечингсельстрой» треста иштта мара кхоачашъьяз план.

ЧIоагIа гIехьадисад юртбоахама гIишлош хьалъера балхаш а. Белгалдаккха деза, подрядни организацеша шоай материалаш а нах а доархIамегIарча объекташка а ца хьожаеш мичча дIа-юха лелабаьцаш хилар, цудухьа кхычахьарчул лохагIа хул цу объекташка план кхоачашъьяра процент а. Доккха декхар тIадисад «Чечингушводстрой» управленена, «Чечингсельстрой» треста.

Лелара делабу подшефникаша школаши йошкольни учреждениеш хьалъьяра болх. ТIехьъяьнай 320 сага даьрхIа йола Серноводскера, Энгель-Юртара, Урус-Мартанера школаш йистеякха езаш хинна.

Цу дерригача кхоачамбоацарий керттера бахьан да гIишлошъеча машинех, механизмаех бизза пайда ца эцар. ЧIоагIа эсала да механизации мра гIулакх. Дукха сала балхаш хIанз а тIехьа кулгаца деш да. Масала, лаьттанарча балхашта 75—95 процент яьй механизаци, маляри балхашта — 55—74 процент, штукатурни — 42—72 процент. Машинаши механизмаши ца тоъар дац цун бахьан, царех лерттIа, овсарле пайда эца ца дар да. ДукхагIа йолча гIишлошка цхьан сменах мара бац машинаша болх, из а низ дIа мел кхоач а бац. Иштта экскаватораша дийнахьа буеш 4—5 сахьата мара бац болх, бульдозераша — 4—5 сахьата, скрепераша — 4—7 сахьата, кранаша — 3—5 сахьата. Мухь тIаботтаран Iоблассебарал механизаце боарам Iалаьмате лаха боллашехьа дийнахьа-буси массаза санна пхе сахьата мара бол бац автопогрузчикаша. Механизмаех бизза пайда эцара чIоагIа новкъа да объекташта гIишлой материалаш кхоачамхилазло хиннадьерхьатIа ца кхахьар. КIезига я запчастяш, во лел капитальни ремонт мра гIулакх а.

Подрядни организацей балха чIоагIа Iаткъ план каст-каста хувцаш хилар а. Масала, 1966-ча шера подрядни балхий план 21-за хийцай «Чечингсельстрой» треста, хIаьта укх шера пхе бетта — кхаза хийцай.

Юбилейни шера массайола коллективаш еррига тоонаш еарнагIъяьа къахьегача хана чIоагIа доархIаме да гIишлой организацеша а шоай бола махулла дукагIа вIаштIехьдаьккхар, дикача толамашца цIейна накъабахар.

М. ВИННИКОВ,
Нохч-ГIалгIай статуправлене капитальни гIишлошъяро отдела начальник.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КЪОВСАМ ДIАХО А ЛАТТАШ БА

НЬЮ-ЙОРК, 18 июль. ТАСС корреспондента И. Абламова хьахойт: Ньюаркера (штат Нью-Джерси) хьал кхоххаденнача латт, къамак гварде иди эзар салтечой, штатен городен массеха бIаь полицейскен негрий кварталашка бахача наха духьал боьхнна тIема операцеш йолайь. Баьл ма йирзе а негрий кварталашка бахараш кхерабара духьен «снайперашца къовсам лоьттабара духьен» неграш бахача тайп-тайпарча моттигашка ди деттаьш санна етт пулеметашца, автоматашца, карабинаша. Иза дарах города бозбаьраш 25 сатага дIахаьхьаб, човнаш хьраш — 1200 сар, 1.300 сар лаьцаа. Негрий деятелаша непайоазна бахча хоама тIа хьахайкадир эскарон полицен негрий доалахьа йола тиканш йовхаш я, аьна.

«Кхерабара духьа» наха бе-башха боацаш еттача топашца даьр да цхьайолча моттигашка эскарашен полицен шоайла вIаши дов дар.

«Нью-Йорк таймс» газета хоам бу: городе сатем оттабе гIийртача негрий деятелашна «къамаи гвардеи полицен ер йола духьале бахьан» из кампани соцае саьш хилларах. Негрий деятелий группе президентага Джонсонага телеграмма хьахитай эскараши полиции къяма хилларах бехке ер. Нью-Джерси штата губернатор Хьюси Ньюарка мэр Адоаннноси бехне бир неграшта духьал террор е тIахьехаш хиннах, аьнна. Негритянски геттоца уоазув доагIача районашка расистан хьалхье баьннаб.

Нью-Джерси штата губернатора Хьюса мукьарле дир «цох хьера баьхал экономически къел», я аьнна. Ньюарка тоххаш латт хронически депресси, мехкарчул шозза лаххагIа да городе хьабе белх боацаш нах хилар, аьлар цо пресс конференце. Бакъда чехкиа де деза экономически социальни гIулкхаш дара метта IаьдалаIш террора хьал ирле лерхIаш да, Лайцарех дукхагIа бараш суде бала лерхIаш ба уж.

Нах хьар дIадельркаха Нью-Джерси штата кьуча городашка е. Селхан Пленфилде (Ньюарка юхе) негрий районашка база пахи къамаи гвардин вIашка гIертай. Лайцараш 100 сатах кхоач.

Венгри. Машар безаш доле халкъаш эгIазлаха да Iарбий пачхьалкхенашта духьаларча израильски агрессена.

Социалистически мехкий массе тайпа организацеше новкъостела продовольстви, медикаменташ, кхыдола товараш ухийт Iарбашта.

Сурта тIа: агрессе лазабьча Iарбашта йохийта медикаменташ тIайоттаьш латт Будапештерча аэропорте.

МТИ—ТАСС сурт.

ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ СЕССЕ

НЬЮ-ЙОРК, 17 июль. (ТАСС спец. корр.). ООН-а Генеральни Ассамблея боля юкъатIоьххьа сIира доаккхача хана а, хIаьта ишта ukх тIеххьарча денойка, Иерусалима нерлански лаьтта Израила аннекси ярах дола хоаи чрезвычайни сессе духьаш лаьттача юкъа а делегацей группашта юкъе консультацеш хиннар керттерча деших — израильски агрессех хьахинараш дIадахарах — йола решени, дукха а дукхагIа баракта мегаш хургйола решенеш дага гIерташ.

Тахан IуйрIйнара заседани йолаеннача юххье Генеральни Ассамблея председателя А. Пежвака хьахайкадир, консультацеш хIана а чакхьаьннадц. Цхьабакъда, шийта хоам хиннаб, йоккха еле а, догдоадийла я барт вIаштIехьбаргхилаьта, аьнна. Пежвака предложени елар консультацеш чакхйоала за 20-ча июле IуйрIйнара заседани дIайолалалехьа оттайойла, хIаьта хIана укх гахьата мандатни комиссе отчет юица а юцийла, чIоагI а йойла, аьнна. Из предложени массане рьбе а йолаш тIаийнар.

Цул тIехьагIа къамьел хьача Саудовски Араве викала Баруде хьахайкедир. Малхбузехьара державаш Iарбий чотахи Израила хьаьнт догча тайпарен Iарбий недкашта «лица» кхьбола гIертарах хIана хургдав. ЦхьагIеи човхамагIеи машар хургбац. Израильски бIуниш Iарбий территорги тIара арадахахьа йолча хана сатеин машара хиза йиш яц Гаргарча Малхбоалене, белгаллькхар Саудовски Араве викала. Цо хьача хаарча опытах цхьайолча йоккхийча державашта кхетаде доагIар «бекъа а бекъа, доал а де» яха политика, бумеранг санна, царна шоашта юха духьалъерзаш хилар. Цхьабакъда, цар хIоха а хестам Iарбашта духьалара Израила экспанс политика.

Баруде маьрра йийцар палестински бежениЙ проблема, из къоаста ма яьча тIехьагIа Гаргарча Малхбоаленера гIулакхаш дергIадоахадурдешаш на хилар.

Мандатни комиссе отчет тахан IуйрIйнарча заседане юица йолалургьа.

А. ВЕЛИЧАНСКИЙ, Г. ШИШКИН, Д. АБЛАМОВ.

НЬЮ-ЙОРК, 18 июль. (ТАСС спец. корр.). 17 июле ийнахьа хинна ООН-а Генеральни Ассамблея чрезвычайни заседани мандатни комиссе доклад юицара хетаь яр. Доклах могаiйна тIехьа 76 голос а йоацаш, голосовани еча закъа на доацаш 23 делегаци а йоаш. Голосовани еча хана дакъа ца доацаш Iийнача СССР делегата хьахайкадир, советски делегаце къоабальяи чанкайшиста полномочеш. Советски правительства принципиальни позици сенах латт аьлча, из латт, Китайна хьалхара ООН-е дакъа КНР правительства мара боцо ца лархIарах, аьнна белгаллььхар цо.

Польша, Венгре, Югославе, Румыне, Франце, Инде, Бирма, Камбоджа, Непала, Афганистана, Пакистана, Гвинея, Мале, Албане викалаша а иштта хьалхьар ООН-ера КНР дакъоини бокъонаш.

Дукхача делегацеша белгалльхар ЮАР-а викала полномочеш шоаи къоабальеш ца хилар. Сиге делегаташа Iарбий мехкий группе а хIаьта иштта Алжира а иIерагIа чанкайшистен къулбеьен африканси расистски режима викалех полномочеш бокъо йоацаш а лархIа, иштта белгалдьякхар. Iарбий пачхьалкхеташта духьаларча агрессега бокъонна хьа а локкаш, расистски экспансионистски политика лелаеш йола Израиль шоаи лоархIаш ца хилар.

Шхера Генеральни Ассамблея заседани 20-ча июле гуле лаьрхIа.

Г. ШИШКИН,
И. АБЛАМОВ.

Вай доттагIий болча

СИЙЛАХЬЧА ЮБИЛЕЯ СИЙНА

ПРАГА. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизаре дизача гIуллакхашца некъбахе кийнлуш ба социалистически Чехословакин къахьегамхой. Сийлахьча юбилея сийна лаьцана социалистически хьехе юкъе яхай дIаннзле а вIаьш заводаш, фабрикаш, госхозаш, едини юртбоахаме кооперативаш. Сийлахье 50 шу дузаре денита производствени мощности, производства рентабельность, предприятей технически боарем лакъбе, керда тайпе продукце арахеца йолае, керда экономически системе сихьа юкъалхувалре новкъостал де доаш денияд цар.

ВАРШАВА — ЦIИЙ ТIАКХОАЧАШ

ВАРШАВА. 20 шу дизад поддамаа дIане юхе ца дутав фашисташа йохаь шийна Варшава юха меттаоттаяра тьакъахьара танин польски сейме тIанийача дийнахьа дена. Цу шерашка йовзаргйоацача йоалаш хуцаенний ерод. Нах баха керда итт район, 800 эзар сагIа керда цIа шаьльа города центр, цьхен кхина хьальеш латта 40 микрорайон — иштта де дIаьне 1 миллион 300 эзари саг бахача польски столице дворка гIишлон бахеш.

Нах чубаха керда здамеш юхаметтаоттаяра тьаьъарех кийсса дагIа е иоай, лекх а синай варшавски промышленность. Валийн продукце махьага диллина цо дIанз мехка кхоалагIа моттиг лоац Катовицкий Вроцлавски воеводствешта гIаьлаь.

Иштта я Варшава къамаи цIайхалкъа Польша зьанними 23 шу дузе де гаргахвечаш.

ГДР ПАЧХЬАЛКХЕН СОВЕТА ЗАСЕДАНИ

БЕРЛИН. Совета а керда керкамча хаптье лалатон цуи комиссейи а дехараш дуецаш заседани хилар ГДР Пачхьалкхен совета.

Заседане ше къамьел дешь ГДР Пачхьалкхен совета председатела Вальтер Ульбрихта аьлар, догIавна социализма общественни система хьаьче хьепкико дIахо социалистически демократи догIаккувлейза, социалистически общественни кулгалдара Iилман методаш тIехь-тIехьагIо кийчъалзе, пачхьалкхен органий балха методаш Iилманце бекъанзе оргьиц.

ДОТТАГIАЛА САЙРЕ

ХАНОЙ. Советски въаеи кхоа бехкиа, хIана моненереш, преподавателаш, Iилмахой бола векалаш новкъостий бахкар Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара хетаьча ДРВ-ерча СССР посольства бакхлоцца вIашагIкхетара сайрена. «Советски пачхьалкхен 50 шу» яха доклад йир ДРВ-ерча СССР Чрезвычайни Полномочни Посола И. С. Щербакова.

«Вежарашка доле советски халкъ чIоагIа деххьара дуец оаха Сийлахь-йоккхача Октябре 50 шу дизарца, — аьлар ше къамьел деш Ханойски политехнически институте проректора Нгуен Дык Тхые. — Баьхь, нийсдараш лейдо а эцеш, оаха дег тIара бершие вал КПСС, Советски правительствене, деррига советски халкъа нидраш хийчъяра, маьхарь Iилмани опыт еера, тхоай мехка оьзаш хьальара тхоешта цар дечкха новкъостал деш хиларех. Тхоаь хIараме ше-ше вол-воаш моттиго дIаво а декъе новцаргдетха деррига заьгье ларгIотон, къуыерех тейша хIана доацеш хилар духье, социализм бахьан доаш. США империалистий агрессена духьала лоаттабача къовсаме.

IИЛМАХОЙ — ГIИШЛОШЪЕЧА, ШАХТАШКА, ДАЬГIЕНАШКА

УЛАН-БАТОР, (АПН сов. корр.). МНР Iилмай Академе коллективо хьанаре дакъа лоаш Сийлахь-йоккхача Октябре 50 шу дизар дехлара хийчо ярка дуваадения Монгольски халкъа революционни парте ЦК-с белгальъха мероприятеш чакхьйоахача. Ленинеш докладаш еша гIишлошка, шахташка, дIаьгIенашка ех Iилмай докторйш кандидаташ.

Дукха ха йоацаш мехча эггара тьмьехарех йолча цхьан районе ела хилар Монголо-советски Общества Iилмахой - активистий группа. Цу хилар кьочача городе Дархане. — республика йоккхача индустриальни центре, шарамгольски вIоре бассейна шахташка, Иринский Алтан-Булакски госховешка, Шаморски сомий опытен станце. Историкаша, экономисташа, агрономаша, дукха лекцеш йийшер: Октябрьски Революце дунен юкъера лоархIач, малхбоален халкъий, цу дакъе Монгольски халкъа а кхелашта по ю вIаниш, советски халкъо къовсам лоаттабеш бекхат кхолаш хьабеиа тIурпале ниць, СССР-е коммунизм хьальара спит, революцена тIабезабето дунен событей лелаиа по ю воздействи: монгольски советски халкъа вIоккъа доаргдоача вожал, масса а оагIорахьа нар цхьана деладу гIулакхаш. Доклаьш йир СССР арахьарча политика хьакъехьа, къовсам лоаттбеш йолча Вьетнама, Iарбий пачхьалкхений халкъашто ло деча вежарий новкъостала хьакъехьа.

Мехка шерра пропаганда ю «Сийлахь-йоккхача Октябрьска социалистически революце 50 шу дизарах» йолча КПСС ЦК Тезисашта.

Ю. АРСЕНЬЕВ.

Луганска область. Кьалбаседа-донецки химически комбинате лаьпаь йоалаш латт венилацетат — искусствени дьри, пластмассаш, кIузниш, кхийола химически продукташ яхара йола бедаш хьео йоккха комплекс. ХIана объекта вIашагIйоллаш а дIаоттаеш а латт технологически оборудовани.

Сурта тIа (аттахьара аьрдахьа): хьалха латта монтажникаш Кременец Микеил, Севостьянов Виктор, Третьяк Владимир, Николаев Павел.

Р. Азриева сурт.

ХАЛОНЕХ БIУ ЦА КЪОЖАБЕШ

Са шоана вуйца безам бола къона инженер Баркинхоев Муса «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене электромонтажни цехе балха вера ше шкъера школа йистельххачул тIехьагIа. Из вена хиннавар цига электрик хила шн-шийна чIоагIа а ль.

Мусас школе дика Iомаьяр электротехника лараш. Ше физика духхдезаш хиларах школе къонача физикий кружоке Iомадуш а хиннав из. Шийна профессий хоржаш цун уйла электрика специальноста тIа сапав е цулгахьа дар.

Массаза а дхао ше ученикалла дIайбора цехе духхьашка балха ухараш. Цхьабакъда, Муса цехе балха отташ цун знанеш техника гучадаьлар на дика хийчо йолаш хилар, цудухьа балха дIаоттавешь а шоллагIа разряд елар цунна. Цу хана дена ше вооржа а шийн профессе карарота на, дукха вагIа буровойя чоалханера схемаш Iевеем а, нар дух тIа вуьла а тIерташ. Дукха ха ялалехьа юха а квалификацион комиссена хьалхашка отт на. камаьхала а йоалаш кхоалагIча разряда экзамен дIалу...

Институте деша вахийта цхьа сиг къоаставе везаш гIулакх оттае цехе. Цо хьоаставаьо къона электрик Баркинхоев хилар. Декъ кха а йоалаш экзаменаш дIаенначе цунах мехкдаьтта института энергофакультета студент хилар. Дешача накъаьнлар цунна цехе бола баь опыт а школо еша денна знанеш а.

ДIадахар тIаеIертта дешаш дзьнакха цул шу. Шо институте дипломе стенияхара хиллом хьанийначул тIехьагIа юха а шийн коллективе вера Баркинхоев Муса, инженер а волаш. Бокхача безамца тIаийцар из шийна бола беш хиннача электрикаша.

Къона инженер эггара бехкилихамегIча участках цаI йолча буровойя электрооборудованена монтаж еча участке хьожаву. Ухаза не деза гIулакхаш шортта да. Бурувдеттараша ukх шера хьальеш дукха керда объекташ я. ХIаьта хамаьгала а йоалаш уж хьалъьь йоалнита дукхача хьале электрикех тийша да. Электрооборудованена монтаж ерга хьежна кхоачашхургIа буровойн эксплуатаце дIахтелара декар.

Электрикаша дIаьекхал вышкашта монтаж ерата шоаш новкъарле хулийтаргйоацяиа. Керлача моттиге буровой вышка хьальоттаь нальлае а хьан боацаш чехка цига тIабохк инженер Баркинхоев Муса керте вола электромонтажникаш. Цар сиха вIаштIехьдоах электрооборудовании дIаоттаелга.

ХIана цах моторий дьшка йолча БЭНБ-6 яхача подстанцена, буровой лебедка кхестара йолча кхаь электродвигатела монтаж еш а электроустановкашта электричество тIаухкита вIаштIехьдоакхаш а ба уж. Оборудовани геттара чоалхаер я. Укхаза монтаж еш эалийтача зоадамбоацаш лечча гIалайо бурув деттача хана аьаря хилийта йиш я. Цудухьа электриний бахчас ше хьежа а хьежаш, иIеллийа чоха буровой тIа эаь дзорига баллаш. ТIаккха мера дах ноо. Баркинхоева уочкашта электровэрта тIайдийтара йола команда.

Мусий бригадана дукха ба из ше а санна къонабахаш. ЧIоагIа рала а волаш бурц Мусас цу шийн новкъостех йола Авитов Павел, Вискаев ХIарон, Башежев Махьмад. Цу массане а дика Iемаьй шоай специальность, хIаьта шоашта цел теза дешен лертIен уоттаеча ханашкех кхоачаш а ю. ХIаьхалашца найсьеннаен буруметтараша цу бригада новкъарле хилийта моттиг.

Къона электромонтажникаш дIхача хьоххамаицца накъабьйхар шоай цIейна — Советски кагирхой Денна. Эксплуатаце дIаеннай керда йиь буровой. ЙIоахалза 5 километр хиннa на Iа керда лакдавольтни электролини, электроустановкашка бIаьн неграш хула электрически кабель йилдаб.

Электрикаша къовсам лоаттабу электроматериалаш кхоара. Цу гIулакха цар говзал а йолаш хьамукъайоах бурош дийтта аьннача моттигашкара электрооборудовании кабели, хIаьта кердача буровойшта монтаж еш дарех шелагIа пайда а ийбу.

Ноа. Баркинхоева кулгаллеча къонача электрикаша дарьдIал Советски Iаьдала 50-гIа шу хинара сийна лакхдаь доля дехкараш кхоачашдеига; кхы а 10 буровой тIа электрооборудованена монтаж елга, 6 километр электролини юлайга, 11 буровойна демонтаж елга, ялх рационализаторски предложени лулга. ТIаьйна декхараш декххий дале а бIубейна ала йиш йолаш да Муса а цунна балха бола цун новкъостий а санна болча башха дииача церийча нехха уж сийленна кхоачашдергхилар.

Комсомолец Баркинхоев Муса юбилейни шера вахте латташ ва тахан!..

Владимир ТАГУРОВ.

№ 14 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

БПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропагандан агитацен отдела «Агитатора блокнота» аргIанна йола 14-гIа номер дIайолалу «Керттера декхар Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу» яха БПСС ЦК Тезисаш йоашхаш дIакхетайойтылга» яхача редакционни статьяца.

«Сийлахь - боккхача Октябра 50-гIа шу дизара накъаьдолхаш» яхача рубрикана вIал блокнота тIа кепа техай Терски республика тIехь комиссарах, командирах Михаил Леваневский дьиа дувцара «Легендарни командарча» аьнна керте дадь Н. Шипулина очерки БПСС Къилбаседа-ХIирий обкома пропагандан агитацен отдела заведующе А. Тотрова «Къилбаседа-ХIирийче — Советски Iаьдала 50-гIа шу дизара накъьа-лаш» яха статьяи.

«Партийни поручени — политинформатор» яхача раздела кепа техай БПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропагандан агитацен отдела заведующе В. Симаранна «Пропагандан политически информацен Iилма зараьаш» яха статьяи идеологически фронта тIемахошта политически просвещене Шено лоаттаеча новкъосталах лаьца йола БПСС обкома политически просвещене Шен заведующе С. Бирзамова «Хьона, политинформатор» яха статьяи.

ДЕШАРИЙ КОНФЕРЕНЦИ

«М. А. Шолохова хьалхарча пропагандешкара граждански тIема турпалаш» яхача тема яр Шелковской района Старощедрински клуба йоахлоша кийчъаь дешара конференци. Советски писатела сийлен наь байлар юртарча библиотека хьакагIоэча члена В. Бороткевича.

«Лазоревая степь», «Родинка», «Червоточина» яхача Шолохова дувцарий кIейни чулоацам дIабовзийтар дешархоша И. Симкобас, Н. Студенова, Журбас.

Гулбеннарашна шоашка хел дацча хаттарашта кийса жоп аш делар цар. Цул тIехьагIа юрта художественни самодеятельносте закъа лоацараша концерт оттадир.

ЮБИЛЕЙНА НАКЪАДОЛХАШ

Советски халкъо хIана хьалхашкха латта чоалханера декхараш къоастадара боккхача лоархIаме ба культурно-просветительни учреждений болх. Клубашш библиотекаши декхарийда я хьалха латтарий опыта шерра пропаганда е, партен правительствен решенеш дIайовзийта, коммунистически уйлашца къахьегамхой хьалкхебе, ширача замах юхедисача воча гIулакхашца лениа къовсам доаттабе.

ХIанзале къахьегамхошта деш доза культурни гIулакхаш тоадара дикка болх баьбале а. хIаначул тIехьагIа де дезаш дукха хIамаш да вай республике.

ХIана вай республике я 279 пачхьалкхен клубни учреждени. 288 библиотека. 33 халкъа университет, дувкла халкъа халхарий, иллей коллективаш театраши.

Укх шера кхы а хьелдаргйолаш я юрташкара шиь клуба 11 библиотекен. Укх тIеххьарча шерашка боахама организацей чотах хьальбий 16 клубн библиотекен, хьальеш латт кхы а 20 клуб. Колхозийи совхозийи чотах хьалье лаьрхIад 54 клуби библиотекен. Уж ергья Шелковской, Наурски, Надтеречни, кьыча районашка.

БКСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачаш а еш, бахача наха коммунистически кхетам балара уйла дукха гIа тIаьхийта, шоай гIулакхаш колхозий, совхозий, предприятей вахарца дуваа. Октябра 50 шу дизара сийна тIаийна социалистически декхарашт къахьегамхошка дхоачашдайтара паратийни советски организацешта новкъостал хикагIа де аьннай республика культура учреждененш.

ЧIоагIа уйла тIайохийт къахьегамхошта интернациональни кхетам баларе, халкъий доттагIала дешошта кхалевзана беча балха, юртбоахама производстве хьалха латтарий опыта, Iилма-атеистически пропаганда, художественни самодеятельность дегIадахарна.

Клубашен культура ЦIенош шоай балха юкъеялай культурно-просветительни балха массе тайпа формаш, Iилма-атеистически пропаганда къаьсуа уйла тIа а йохийташ. Цу дакъе боккха белх бу Сунженски, Шелковской, МалгIайбка, Грозненски районашка.

Грозненски района культура отделе дIах арадувл цьна резкипони чулоадам хьгучйболхаш дела «Машар бац» яха багахбувнаш журнал. Первомайски Петропавловски станицашка къонача атеистий кружокаш вIашагIъехкай. Цига дакъа лоацарахшна хьехама бола бу бахача наха юкъе. ДукхагIа йолча библиотекашка кийчъаь атеистий уголокаш я. Ширача замах юхедисача воча гIулакхашта духьала сайренаш, диспуташ дукхагIа и юрташкарча библиотекашка а.

Бахача махкахеа шоай болх чакхбоаккхаш йолча культурно-просветительни учреждененша чIоагIа уйла тIайохийт атеистически кхетам баларе. Из хьахьекх халкъа театрий дикагIа йолча коллективаша, къьалт-къастача ялад олдачо, халхараш деча, эшараш лекхача коллективаша, самодеятельни искусства массе тайпа жанраш гойтача наха закъа лоацаш хиннача республикански художественни самодеятельностата хьажаре.

Къахьегамхошта культурни гIулакхаш тайп-тайпара формаш юкъейхувза аьнай культура учреждененш: доттагIала, къахьегача цIейи делау. Советски Iаьдала 50 шу дизара хеталаь цу тайпара цIейи делау республика ерригача районашка.

Культурно-просветительни болх вIаштIехьбаккхара гIулакха дикагIа йолча районех ца! я Сунженски район. Дукха за йоацаш цунна еннаб БПСС обкомен Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен кхара кара тел ЦIе байрахх. Цу района культура учреждененца къьстта дика вIаштIехьбаьккхаб берацеа кхуни боагIараццен беш беза болх.

Республика клубийи культура ЦIенойи традицена чIоагIа юкъеденай керда советски цIейша Iаьдалаша бахте чакххоахийта. Кагиб наx оскаре болхача хана Сийлахь-боккхача Даймехка тIема хетаь, бIухочун тIема лерхарах лаьца тематически сайренаш ю Шелковской, Урус-Мартана, МалгIайбата, Наьсарен районашка.

Республика къахьегамхошта тоача гIулакха боккха болх бу Наьсарен, Урус-Мартана, Сунженски, Шаьлэ районий халкъа театраша, г. Грознерча «Юный зритель» яхача берий театро, Ленина цIерагIча, Кирова цIерагIча, машиналькъахой, химиктий культура Дворецаша. Пролетбата цIерагIча культура ЦIено. «Грознефта» эстрадни оркестро, кхыча коллективаша.

ВIаьсан-ахкан замалахьа хланка юртбоахама балхаш деча къахьегамхошта, хьайбаш лелаерашта, механизаторашта гIулакх дей я автоклубашна цхьана кхашкарча станашка, бригадашка, фермашка ука агитбригадаш а.

ХIана а цIенхашта кхоачамбоацараш за культура учреждене балхаьа. Культура учреждененна цхьацайолча моттигашка хIана а вIеанга буз шоай болх коммунизм хьальяра практически декхарашца. кIеаита еш общественно-политически темех лекцеш эзаза лел хьалха латтача опыта пропаганда ела, кIеанга темах бу коммунистически къахьегама болаш уэарнихаш.

Шаьла, Гудермеса районий цхьайолча клубашка киносеансаш хьувкх кхы леш хIама зац. Хьалха латтача опыта пропаганда елга всаза вIаштIехьальнкхаа Урус-Мартана, Ведана районий, культура учреждененаш.

ВIадах а за йиш йолаш гIулакх зац дукха культурно-просветительни учреждененаш тесса йита хилар. помещенешта ремонт на яр. йоагоча хIаманца йоахьеш на делар, оборудовани мебели торьаш на хилар. Ведана районева дукхагIа йола культпросветучреждений аланеш (Курчали, Хатуни, Элистанжи, Харачой, кхыараш) капитальни ремонт е езаш я.

Геттара чела лел культпросветучреждененш Iанна кийчъелга. цхьацайолча районашка хIана а йоланьян клубаштен библиотекаштен ремонт е. хIаьта цунна бехке ярах, эггара хьалха, культура учреждененшта ремонт яйта оарцагIа на йоалаш бола районий культура отделаш а. Е йоагIача тайпара йоакхо а терко а ца яр совхозий, колхозий, юрта Советий оагIонгахьара.

Керда клуб хьалъелга-м хьеха а сенна хоа. нагахьа санна МалгIобака районе культура ЦIа хьалдеш дагча 4 шу хилча. Цу тайпара хьал за Ведана а Советское яхача юрта а. 2-гIа шу да Ведана районни центре культура кхувоч боаца. Цу объекташта хьахийна етча пайхх а на эйиш дусаш да.

Доглоахаш хуота вай «Грозпромстрое» гIирсаш хьалеча кхыча организацешен цу районашкарча къахьегамхошта лоораш теркалдергхзарга а Советски Iаьдала 50 шу дуалзл хьатIакхачалехьа уж объекташ хьальаь яхара в.

Культура учреждененш Iанна кийчъелга ерригача общественни организацей гIулакх да. Юстара латт цхьайолча комсомольски организацеш а. ХIаьта кагирхойн хьалагIа малаш ба юртара культура лакхъяра оарцагIовалбезараш!

Вай кагирхой юртарча культура учреждененаш балха юкъе закъа лацара тIа а хьехаш вай юрташка культура дIара исторически декхар кхоачашдегла сихаьза зорган. Ахка дIалодаш латт, цудухьа хIанаре а дела пайда эла беза хIара доагIача дIайхача, йийкхача денах.

БКСС XXIII-ча съезден парте ЦК Пленумийи решенеш кхоачаш а еш, советски халкъо тIагIертта къахьег коммунизм хьальяра програмна кхоачашьяра. Республика ерригача культура учреждененшна боалейии общественностен сийлахьа декхар да Октябра 50 шу дузача юбилейна баха боагIача тайпара накъабахар.

ХАОТТАМ

Тахан республикен Грозни гIолла хувпалуш морааш хургьа, ах бийса ялалехьа лоацача хана догIа делхергда, ловнан районашка серахьа е ах бийса ялалехьа ди а къункъаш догIа делха мег. Мух эрт-эргача оагIонашкахьара лаьгIа хургба, ди къункъача хана гIаьхаьа а хьоалаш. Температура бийсанна 13—18 градусе йIовхал а йолаш хургьа.

21-чей 22-чей июле лоцагIа дIоагадукха морхаш хургьа. Юххьанцарча юкъагIа цхьайолча моттигашка лоацача ханашка догIа хила мег. Мух эрт-эргача оагIонашкахьара лаьгIа хьекхаргьа. Температура бийсанна 10—15 градусе. дийнахьа 21 июле 21—26 градуси 22 июле 24—29 градуси йIовхал а йолаш хургьа.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

19 июль, 1967 шу.

РАДИО: 6.30 — «Нохч-ГIалгIайчен лаьтталелахоро» яха передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачий программа. 8.10 — «Сердало» газета обзор. 8.20 — «Халкъий доттагIаллачо шийла тIара эрналой ашараш. 8.45 — Москва. 16.10 — Передачий программа. 16.15 — «Къона тIехье» (эрсий меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — «Наьна» яхача Максим Горьке романа тIара цхьа дакъа. Литературни передача (нохчий меттала). 16.45 — Керла хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Керла хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Къамьел ду радио общественни редакце (эрсий меттала). 17.30 — Владимир Ильич Ленина цIерагIа йолча ойла тIара передача (нохчий меттала). 17.45 — Керла хоамаш (нохчий меттала). 18.20 — «Тха микрофона хьалхашка» (нохчий меттала). 18.35 — Юрта йолаш боахлошта доля концерт.

УКВ: 9.00 — «Армяне халкъа музыкальни творчества музей» яха передача. 9.40 — А. Райчева шоллагIа симфони. 10.15 — «Мичча чена а шьех» яха радиопьесе. 11.20 — Чехословакин оркестрая лакхIа дола Братиса концерт 18.00 — «Лаьттан тух» яха радиопостановка. Хьалхара дакъа. 19.27 — Ашараш. 19.36 — «Лаьттан тух» яхача радиопостановкан дIахходар». ШоллагIа дакъа. 21.20 — «Иллеш ала Чабан Тамарас» яха музыкальни передача.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 17.30 — Берашта доле фильм. 18.05 — Телевизионни керлахьраш (гIалгIай меттала). 18.15 — «Къовсамех толамех 50 шу». «Советски Союзе йиза котъьаьккха социализм дIаоттаяр — перригдуцен исторически доархIам бола гIуллакх ду» 18.40 — Вокъаллоргах деьккхе фильм. 19.00 — Телевизионни керлахьраш. 19.15 — Студенташ практике ба. Каторхошта бола передача. 19.30 — Киножурнал. 19.40 — «Солаiар ди — уваацIйнон ди». 20.00 — Шоинч, берашт 20.15 — Эстонски ССР, Октябра маьлха вIал.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозний Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-98; редактора зам. 3-39-11: белхахоама секретара—3-34-38; партийни вахарех, культура. промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамен письмойи отделий — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/34.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/34.

СФ05229. Заказ № 3417.